

VALMIINA VAMMAISALAN HAASTEISIIN?

Erityiskasvatukseen ja vammaistyöhön
suuntautuneiden sosionomien (AMK) kokemuksia
koulutuksesta ja työelämästä

Sanna Luiro
Salla Manninen

Opinnäytetyö
Marraskuu 2011

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t) LUIRO, Sanna MANNINEN, Salla	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 14.11.2011
	Sivumäärä 66	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus () saakka	Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi VALMIINA VAMMAISALAN HAASTEISIIN? Erityiskasvatukseen ja vammaistyöhön suuntautuneiden sosionomien (AMK) kokemuksia koulutuksesta ja työelämästä		
Koulutusohjelma Sosiaaliala		
Työn ohjaaja(t) HARTIKAINEN, Virve KOSKIMIES, Helena		
Toimeksiantaja(t) Jyväskylän ammattikorkeakoulu / KOSKIMIES, Helena		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyö käsittelee Jyväskylän ammattikorkeakoulusta 1999-2010 valmistuneiden erityiskasvatukseen ja vammaistyöhön suuntautuneiden sosionomien (AMK) työllistymistä ja heidän mielipiteitään koulutuksesta. Opinnäytetyö toteutettiin Jyväskylän ammattikorkeakoulun toimeksiannosta.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli kyselyn avulla selvittää valmistuneiden mielipiteitä koulutuksesta ja kartoittaa heidän työllistymistään. Tutkimusmenetelmänä tässä opinnäytetyössä käytettiin kvantitatiivista survey-tutkimusta. Kysely toteutettiin loppukeväästä 2011 Digium-järjestelmän avulla sähköisesti. Strukturoitujen kysymysten vastaukset analysoitiin Digium-järjestelmän antamien valmiiksi laskettujen lukumäärien avulla ja avoimet vastaukset teemoiteltiin kategorioihin.</p> <p>Tutkimuksen tuloksista nousi esiin sosionomikoulutuksen (AMK) erityiskasvatuksen ja vammaistyön suuntautumisvaihtoehdon vahvuuksia ja kehittämistarpeita. Strukturoitujen kysymysten kautta saatiin myös kuva vastaajien sijoittumisesta työelämään. Tulosten mukaan koulutus koettiin monipuolisena ja käytännönläheisenä, suuntautumisvaihtoehdot ja vahva suuntautuminen nähtiin hyödyllisenä. Kehittämistä nähtiin vastausten mukaan erityisesti hallinnollisen, palvelujärjestelmä- ja hoitotyön osaamisen osa-alueilla. Huomattava osa valmistuneista oli työllistynyt pian valmistumisensa jälkeen ja suurimmalla osalla oli kyselyyn vastaamisen hetkellä vammaisalan työpaikka. Yli puolet vastaajista toimi valmistumisen jälkeen ensimmäisessä työpaikassaan tehtävissä, joihin kelpoisuusvaatimuksena oli toisen asteen tutkinto.</p> <p>Kyselyllä saatuja tuloksia voidaan tulevaisuudessa hyödyntää Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutuksen kehittämisessä.</p>		
Avainsanat (asiasanat) sosionomikoulutus, erityiskasvatus ja vammaistyö, työllistyminen, vammaisala, koulutuksen kehittäminen, työelämä, koulutuksen vastaavuus		
Muut tiedot		

Author(s) LUIRO, Sanna MANNINEN, Salla	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 14.11.2011
	Pages 66	Language Finnish
	Confidential () Until	Permission for web publication (X)
Title READY FOR THE CHALLENGES IN THE FIELD OF SPECIAL EDUCATION AND DISABILITY CARE? The Experiences of Graduates oriented in Special Education and Disability Care in the Degree Programme in Social Services		
Degree Programme Degree Programme in Social Services		
Tutor(s) HARTIKAINEN, Virve KOSKIMIES, Helena		
Assigned by JAMK University of Applied Sciences / KOSKIMIES, Helena		
<p>Abstract</p> <p>The thesis deals with the employment prospects and the opinions about education of those graduates oriented in Special Education and Disability Care in the Degree Programme in Social Services in JAMK University of Applied Sciences in 1999-2010. The thesis was carried out by the request of JAMK University of Applied Sciences.</p> <p>The goal of the thesis was to discover the graduates' opinions about their education and to study their employment by using a survey. The research method applied in this thesis was a quantitative survey. The survey was executed during the late Spring of 2011 by utilizing the Digium software via Internet. The answers to the structured questions were analyzed with the automatically counted numbers given by the Digium software and the open answers were themed in categories.</p> <p>The results of the study revealed the strengths and development needs in the education of the Social Services' Bachelor's studies oriented in Special Education and Disability Care. In addition, the current situation of the respondents' placement in the employment field was discovered with the help of the structured questions. According to the results, the studies were seen as diverse and practical and the specialization options and strong specialization were seen useful. The results indicate an existing need for development particularly in the fields of administration, knowledge of the service systems and nursing.</p> <p>A significant number of the graduates had found employment soon after graduation and a majority of them were positioned in the field of special education and disability care at the time of the survey execution. In their first employment after graduation over a half of the respondents worked in tasks in which the required qualification was a secondary level diploma.</p> <p>The results of the survey can be utilized in future to further develop the Degree Programme in Social Services.</p>		
Keywords Degree Programme in Social Services, Special Education and Disability Care, employment, field of disability care, education development, working life, correspondence of education		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	4
2 SOSIAALIALAN AMMATTIKORKEAKOULUTUS	5
2.1 Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kehitys Suomessa	5
2.2 Ammattikorkeakoulujen yleiset kompetenssit	6
2.3 Sosiaalialan koulutusohjelman kompetenssit.....	8
2.4 Sosiaalialan koulutus Jyväskylän ammattikorkeakoulussa.....	10
2.5 Sosionomikoulutuksen erityiskasvatuksen ja vammaistyön suuntautumisvaihtoehto	13
3 VAMMAISALAN SOSIONOMIT TYÖELÄMÄSSÄ	15
3.1 Vammaisalan kehitys	15
3.2 Sosiaalialan kelpoisuudet.....	17
3.3 Sosionomien työllistyminen.....	19
3.4 JAMKista valmistuneiden sosionomien työllistyminen	21
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ.....	22
4.1 Tutkimuskysymykset	22
4.2 Kvantitatiivinen survey-tutkimus	23
4.3 Tutkimuksen teon vaiheet	25
4.4 Tutkimukseen osallistuneet	26
4.5 Aineiston analyysi.....	28
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	29
5.1 Vastaaajien taustatiedot.....	29
5.2 Sosionomien työllistyminen heti valmistumisen jälkeen	30
5.3 Koulutuksen ja työelämän kohtaaminen.....	32
5.4 Valmistuneiden työelämää sijoittuminen.....	33
5.5 Sosionomikoulutuksessa saatu osaaminen työelämän vaatimukseen nähden...	36
5.6 Sosionomikoulutuksen vahvuudet	40
5.7 Sosionomikoulutuksen kehittämishaasteet.....	42
5.8 Yhteenveto tuloksista	46
5.9 Sosionomien terveisiä.....	48
6 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS	49
7 POHDINTA.....	51

7.1 Opinnäytetyöprosessi.....	51
7.2 Sosionomikoulutuksen sisällön kehittäminen	53
7.3 Työelämän kehittyminen	54
7.4 Jatkotutkimusideat	56
LÄHTEET	58
LIITTEET.....	61
Liite 1. Kysely erityiskasvatuksen ja vammaistyön suuntautumisvaihtoehdon sosionomeille	61
Liite 2. Sähköposti Helena Koskimiehen kontakteille	64
Liite 3. Alustava saatekirje mahdollisille sähköpostin kautta löydetyille.....	65
Liite 4. Alustava saatekirje mahdollisille Facebookin kautta löydetyille.....	66

KUVIOT

KUVIO 1. Ensimmäinen työpaikka sosionomiksi valmistumisen jälkeen	31
KUVIO 2. Työskennelty aika vammaisalalla sosionomiksi valmistumisen jälkeen	31
KUVIO 3. Kuinka nopeasti vastaajat saivat vammaisalan töitä	32
KUVIO 4. Vaadittu koulutus ensimmäisessä vammaisalan työpaikassa	33
KUVIO 5. Kuinka moni vastaajista työskenteli vammaisalan tehtävissä.....	33
KUVIO 6. Vastaajien tämän hetkinen työpaikka.....	34
KUVIO 7. Eettisen osaamisen riittävyys	36
KUVIO 8. Asiakastyön osaamisen riittävyys	37
KUVIO 9. Palvelujärjestelmäosaamisen riittävyys	37
KUVIO 10. Ilmaisullisten ja toiminnallisten ohjaustaitojen riittävyys.....	38
KUVIO 11. Hoitotyön osaamisen riittävyys	38
KUVIO 12. Hallinnollisen osaamisen riittävyys	39
KUVIO 13. Sosionomikoulutuksen kehittämishaasteet	42

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Ammattikorkeakoulujen yleiset kompetenssit.....	7
TAULUKKO 2. Sosiaalialan kompetenssit 2006 ja 2010	9
TAULUKKO 3. Sosiaalialan koulutusohjelman perusopinnot ja Hyvinvointiyksikön sekä JAMKin yhteiset perusopinnot	12
TAULUKKO 4. Erityiskasvatuksen ja vammaistyön suuntautumisvaihtoehdon opinnot	14
TAULUKKO 5. Yhteenveto lähetetyistä alustavista saatekirjeistä, kyselyistä ja vastanneista.....	27
TAULUKKO 6. Vastaajien työnimikkeet.....	35
TAULUKKO 7. Yhteenveto avointen vastausten teemoista.....	47
TAULUKKO 8. Yhteenveto tutkimuksen tuloksista	48

1 JOHDANTO

Ensimmäiset sosionomit (AMK) ovat valmistuneet 1990-luvun lopulla, joten koulutus on vielä melko nuori. Sosiaalialan työkentällä sosionomit ovat vähitellen vakiinnuttaneet asemaansa ja myös vammaisalalla sosionomien erityisosaamiselle sekä ammattitaidolle on todettu olevan tarvetta. Keskustelu sosionomien työllistymisestä ja työtehtävistä käy jatkuvasti kiivaana esimerkiksi verkkosivustojen keskustelupalstoilla. Anonyymisti on helppo ilmaista itseään ja osa keskustelusta on varsin värikästä, eikä sosionomien työnkuva näytä olevan vielä kaikille täysin selkeä.

Vammaisalalla työt eivät lopu kesken. 2010-luvulla suvaitsevaisuus, tasa-arvo ja jokaisen yksilön yhtäläiset vaikuttamismahdollisuudet ovat trendisanoja ja -teemoja. Nämä näkyvät myös yleisesti vammaispolitiikan linjauksissa sekä käytännön vammaistyössä, jota tekemään tarvitaan yhä enemmän monen eri alan ammattilaisia. Vaikka sosiaalialalla on lain määrittelemät kelpoisuudet eri koulutuksen saaneille työntekijöille, voi vammaisalan työntekijän työnkuvaa olla joskus hankala rajata. Vammaistyöhön ja erityiskasvatukseen suuntautunut sosionomi opiskelee koulutuksensa aikana monipuolisesti vammaisalan eri osa-alueita – silti sosionomiopiskelijoiden keskuudessa pohditaan vielä omaa ammatti-identiteettiä ja erityisesti vammaistyön kentällä työllistyminen koulutusta vastaaviin töihin askarruttaa.

Tässä tutkimuksessa kartoitetaan Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelmasta valmistuneiden vammaistyöhön ja erityiskasvatukseen suuntautuneiden sosionomien kokemuksia koulutuksesta, työnkuvasta ja konkreettisista työpaikoista. Tavoitteena on nostaa esiin koulutusohjelman vahvuuksia ja kehittämissaasteita, jotta koulutusta voidaan edelleen kehittää. Koulutusta tulisi jatkuvasti viedä eteenpäin, jotta se vastaisi muuttuvan työelämän vaatimuksiin.

Sosionomien työllistymistä on tutkittu aiemminkin. Esimerkiksi sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry kartoittaa jäsentensä työllistymistä muun muassa Urapolku-selvitysten avulla joka toinen vuosi. Jyväskylän ammattikorkeakoulusta valmistuneiden erityiskasvatukseen ja vammaistyöhön suuntautuneiden sosio-

nomien kohdalla kartoitusta ei ole tehty. Jyväskylän ammattikorkeakoulu toivoi aiheesta opinnäytetyötä, ja koimme aiheen tutkimuksen arvoiseksi. Opinnäytetyöprosessi alkoi loppuvuodesta 2010 ja vietiin päätökseen vuoden 2011 loppuvaiheilla. Aineisto kerättiin sähköisellä kyselyllä Digium-järjestelmän avulla alkukesästä 2011. Vuosina 1999-2010 valmistuneiden vammaistyöhön ja erityiskasvatukseen suuntautuneiden sosionomien arvokkaista vastauksista saatiin kattavasti tietoa koulutuksen vahvuuksista ja kehittämiskohdista sekä sosionomin paikasta vammaisalalla.

Virallisesti ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sosionomien tutkintonimike on sosionomi (AMK). Tässä opinnäytetyössä viitataan kyseiseen tutkintoon pelkällä sosionomi-nimikkeellä tekstin selkeyttämisen vuoksi. Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosiaalialan opetussuunnitelmaa tarkasteltaessa on lähteenä käytetty vuoden 2010 opetussuunnitelmaa, koska vuonna 2011 suuntautumisvaihtoehdoista luovuttiin. Kaikki kyselyyn vastanneet ovat opiskelleet suuntautumisvaihtoehtojen mukaisesti, jolloin tässä opinnäytetyössä on järkevintä tarkastella uusinta opetussuunnitelmaa, johon suuntautumisvaihtoehdot vielä sisältyvät.

2 SOSIAALIALAN AMMATTIKORKEAKOULUTUS

2.1 Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kehitys Suomessa

Sosiaalialan korkeakoulutus on vielä varsin nuori. Ensimmäiset sosionomiopiskelijat aloittivat ammattikorkeakouluopintonsa 1990-luvulla. Tätä ennen vastaavana koulutuksena toimi opistotasoinen sosiaalialan tutkinto, kehitysvammaistenohjaaja 1980–90-luvuilla, jota edelsi keskiasteen koulutusuudistus 1970–80-lukujen vaihteessa. Ammattikorkeakouluissa sosiaalialan koulutus aloitettiin vuonna 1992 kokeiluvuonna, ja vuonna 1995 ammattikorkeakoululain (L 9.5.2003/351) tullessa voimaan se vakinaistui. (Sosiaalialan korkeakoulutuksen suunta 2007.)

Ennen ammattikorkeakoulututkintoa sosiaalialan juurina voidaan pitää diakonissakoulutusta 1800-luvun loppupuolella, jolloin sosiaalinen työ mainittiin ensimmäisen

kerran ammatissa. 1900-luvun alussa aloitettiin sosiaalikasvattajakoulutus, jota seurasi Kansalaiskorkeakoulussa järjestetty lastensuojelututkinto. 1940-luvulla käynnistettiin sosiaalihuoltajakoulutus Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa, jonka jälkeen sosiaaliala kehittyi lähinnä yliopistollisena tutkintona. Lähihoitajan tutkinto on kehittynyt nykyiseen muotoonsa samanaikaisesti sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen rinnalla. (Sosiaalialan korkeakoulutuksen suunta 2007.)

Tällä hetkellä sosionomiksi voi opiskella Suomessa 21 ammattikorkeakoulussa. Suuntautumisvaihtoehtoja ei muissa sosionomikoulutusta tarjoavissa ammattikorkeakouluissa ole, mutta suuntautua voi eri tavalla omia opintojaan valitessa. Esimerkiksi Hämeen ammattikorkeakoulussa koulutusohjelmassa on kaksi eri pääainetta: sosiaalipedagoginen kasvatus ja sosiaalipedagoginen sosiaalityö. Nämä taas jakaantuvat molemmat kahtia ja vammaistyö on toisena sosiaalipedagogisen kasvatuksen pääaineen alaisuudessa. (Sosiaaliala HAMK 2011; Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto, Sosiaaliportti 2010.)

Ammattikorkeakouluopetusta säätelee ammattikorkeakoululaki (L 9.5.2003/351). Laissa määritellään ammattikorkeakoulujen tehtäväksi työelämän kehittämiseen perustuvan laaja-alaisen korkeakouluopetuksen antaminen. Tutkimus- ja kehittämistyö, elinikäinen oppiminen ja jokaisen opiskelijan ammatillisen kasvun tukeminen kuuluvat lain mukaan myös ammattikorkeakoulutuksen edellytyksiin. Laissa mainitaan vielä erikseen yhteistyö ulkopuolisten tekijöiden, ammattikorkeakoulun oman alueen yhteistyökumppanien ja muiden korkeakoulujen kanssa. (L 9.5.2003/351 4 & 5 §.)

2.2 Ammattikorkeakoulujen yleiset kompetenssit

Kompetenssilla tarkoitetaan pätevyyttä ja koulutuksen yhteydessä niillä usein määritellään perehtyneisyyttä tiettyihin asioihin (Iso sivistyssanakirja 2006, 173). Ammattikorkeakoulujen yhteisesti määritellyt kompetensseja ovat itsensä kehittäminen, viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, yrittäjyysosaaminen sekä yleisesti yhteiskunta- ja organisaatio-osaaminen, johon myös liittyy kehittämistoiminnan osaaminen. Eetti-

nen osaaminen korostuu sosiaalialan kompetensseissa, mutta se on yksi ammattikorkeakoulujen yhteisesti määritellyjä työelämävalmiuksia. Kuten osa JAMKin missiota, on kansainvälisyysosaaminen myös yleinen ammattikorkeakoulujen osaamistavoite. (Sosiaalialan koulutusohjelman opetussuunnitelma 2010, JAMK.)

Ammattikorkeakoulujen yleiset kompetenssit
Itsensä kehittäminen
Eettinen osaaminen
Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen
Kehittämistoiminnan osaaminen
Organisaatio- ja yhteiskuntaosaaminen
Kansainvälisyysosaaminen
Yrittäjyysosaaminen

TAULUKKO 1. Ammattikorkeakoulujen yleiset kompetenssit

Ammattikorkeakoulujen yleisissä kompetensseissa *itsensä kehittämisellä* tarkoitetaan esimerkiksi omien oppimistyylien ja osaamisen arviointia sekä kehittämistä. Itsensä kehittäminen on oman toimintansa organisointia ja myös joustavuutta. Itsereflektio antaa mahdollisuudet toimia yhteiskunnan ja työelämän muutoksissa. (Harjulahti, Heikkilä, Kallioinen, Mäkelä, Nieminen, Seppänen & Auvinen 2006.)

Eettinen osaaminen nousee erityisesti esiin sosiaalialalla ja ammattikorkeakoulujen yleisissä kompetensseissa mainitaan sitä sovellettavan oman alan arvopohjaan. Tähän kuuluu myös vastuun ottaminen omasta toiminnastaan sekä toisten huomioiminen. Ammattikorkeakoulutettu osaa näiden lisäksi soveltaa kestävän kehityksen periaatteita. (Mt.)

Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen viittaa niin tavalliseen vuorovaikutukseen työyhteisössä kuin tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämiseen oman työn puitteissa. Tiimi- ja ryhmätyöskentely on yleistä työelämässä ja siitä puhutaan myös ammattikorkeakoulujen yleisissä kompetensseissa. *Kehittämistoiminnan osaamisen* kompetenssissa puolestaan viitataan projektitöihin ja tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Oman alan tiedon etsiminen, soveltaminen ja kriittinen tarkastelu kuuluvat ammattikorkeakoulujen antamiin pätevyysiin. (Mt.)

Ammattikorkeakoulusta valmistunut on tietoinen ympäröivästä yhteiskunnasta ja oman alansa vaikuttamismahdollisuuksista. Nämä kuuluvat *organisaatio- ja yhteiskuntaosaamiseen*; ammattikorkeakoulutettu tiedostaa ja tietää oman alansa organisaatioita sekä niiden kytkentöjä yhteiskuntaan. Tästä seuraavana on *kansainvälisyysosaaminen*, joka tarkoittaa omalla alalla tarvittavan vieraan kielen taidon suullista sekä kirjallista osaamista, kuin myös kulttuurien ja niiden erojen ymmärtämistä. *Yrittäjyysosaamisen* kompetenssi pitää sisällään perustaitoja liiketoimintaan liittyvien asioiden osaamisesta sekä yritystoiminnasta. Verkostoituminen ja yrittäjältä vaadittavaa rohkea asenne kuuluvat luonnollisesti yrittäjyyteen. (Mt.)

2.3 Sosiaalialan koulutusohjelman kompetenssit

Sosiaalialan koulutusohjelma tähtää sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon ja antaa sosionomin pätevyyden. Koulutus kestää 3,5 vuotta ja on laajuudeltaan 210 opintopistettä. Sosionomitutkinto antaa opiskelijalle valmiudet työskennellä sosiaaliohjauksen ja kasvatuksen ammattilaisena. Koulutusohjelman kokonaistavoitteen mukaisesti sosionomin tulisi tuntea palvelujärjestelmä ja osata ohjata eri elämäntilanteissa olevia asiakkaita. Tämän lisäksi mainitaan myös erityisosaaminen hallinnollisten tehtävien parissa. (Sosiaalialan koulutusohjelman opetussuunnitelma 2010, JAMK 2010.)

Sosiaalialan koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit 2006	Esitys sosiaalialan koulutusohjelman kompetensseista 2010
Sosiaalialan arvot ja eettinen osaaminen	Sosiaalialan eettinen osaaminen
Asiakastyön osaaminen	Asiakastyön osaaminen
Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen	Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen
Yhteiskunnallinen analyysitaito ja vaikutusosaaminen	Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen
Reflektiivinen kehittämis- ja johtamisaosaaminen	Tutkimuksellinen kehittämisosaaminen
Yhteisöllinen osaaminen	Johtamisaosaaminen

TAULUKKO 2. Sosiaalialan kompetenssit 2006 ja 2010

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston työryhmä on määritellyt sosiaalialan kompetenssit vuonna 2006. Vuonna 2010 julkaistun esityksen mukaan sosiaalialan kompetensseja on hieman uudistettu, vaikka pääosin ne sisällöllisesti pysyivät samoina. *Sosiaalialan eettisen osaamisen* kompetenssin mukaan sosionomilta tulee vaatia osaamista jokaisen asiakkaan yksilölliseen huomioimiseen sekä myös laajempaa yhteiskunnallista näkökulmaa eettiseen toimintaan. Ammattieettisten periaatteiden noudattaminen ja kyky käsitellä arvoriitoja kuuluvat myös eettisen osaamisen kompetenssiin. (ECTS-kompetenssit 2010.)

Asiakastyössä sosionomilta vaaditaan asiakkaiden tavoitteellista ohjaamista ja omien ohjaustaitojen reflektointia, voimavaralähtöistä toimintaa sekä erilaisten työmenetelmien tuntemista. Käytännössä asiakastyössä korostuvat nimenomaan asiakasta aktivoivat ohjaustaidot sekä jokaisen yksilöllinen huomioiminen – sosionomi ohjaa ja tukee asiakasta, muttei tee puolesta. (Mt.)

Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen tarkoittaa sosionomin työssä erilaisten hyvinvointipalvelujen tuntemista sekä moniammatillista yhteistyötä erilaisissa verkostoissa. Työssään sosionomin tulee pystyä ohjaamaan asiakas sopivien palvelujen

pariin sekä myös pyrkiä jatkuvasti kehittämään niitä. Palvelujärjestelmäosaamiseen kuuluu olennaisena osana myös eri palveluja säätelevien lakien tunteminen. (Mt.)

Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen tarkoittaa laaja-alaista hyvinvoinnin edistämistä ja epätasa-arvon vähentämistä eri keinoin. Erilaiset vaikuttamisen keinot ja asiakkaiden osallistaminen yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen kuuluvat kyseisen kompetenssin alaisuudessa sosionomin osaamiseen. Sosionomi osaa kehittää itseään myös *tutkijana ja johtotehtävissä*. Koulutuksen myötä sosionomi osaa tuottaa tietoa ja muun muassa arvioida kriittisesti sosiaalialalla toteutettavia kehittämishankkeita. *Johtamisosaamiseen* kuuluu lähiesimiehen toimenkuvan sisäistäminen ja edellytykset yrittäjyystoimintaan. Kehittäminen, itsenäinen päätöksenteko sekä ja hallinnollisen osaamisen perustaidot liittyvät johtamisosaamisen kompetenssiin. (Mt.)

2.4 Sosiaalialan koulutus Jyväskylän ammattikorkeakoulussa

Jyväskylän ammattikorkeakoulu tarjoaa korkeakouluopintoja yli 8000 opiskelijalle Keski-Suomessa. JAMKilla on neljä yksikköä: ammatillinen opettajakorkeakoulu, hyvinvointiyksikkö, liiketoiminta ja palvelut -yksikkö sekä teknologiayksikkö. Sosiaalialan koulutusohjelma on hyvinvointiyksikön alainen yhdessä hoitotyön, fysioterapian, toimintaterapian sekä kuntoutusohjauksen ja – suunnittelun koulutusohjelmien kanssa. Hyvinvointiyksikön alle kuuluu myös yksi JAMKin englanninkielisistä koulutusohjelmista, Degree Programme in Nursing. Kansainvälisyys, yrittäjyys ja koulutuksen laadun edistäminen ovat osa JAMKin missiota. (Tutustu JAMKiin, 2011; Sosiaali- ja terveysalan koulutustarjonta, JAMK 2011; Visio, missio ja arvot, JAMK 2010.)

Sosionomikoulutuksen ensimmäisenä vuonna opiskellaan sosiaalialan ammatillisia perusopintoja, joiden myötä opiskelijan on tarkoitus sisäistää sosiaalialan perustiedot ja -taidot. Arki ja elämäntietä - opintokokonaisuudessa (12 opintopistettä) opiskelija perehtyy kahdella eri opintojaksolla asiakkaan yksilölliseen elämäntietä ja opettelee tunnistamaan erilaisia tuen tarpeita useissa ympäristöissä. Yhteiskunta ja sosiaalinen turvallisuus (8op) - opintokokonaisuudessa käsitellään sosiaalipolitiikan perus-

teita sekä peruspalvelujen tuntemista. Sosiaalialan asiakastyön (17op) kokonaisuus koostuu kolmella opintojaksolla asiakastyön prosessiin perehtymisestä, omien kehittämishaasteiden tunnistamisesta sekä asiakastyön varsinaisesta harjoittelujaksosta opiskelijan itse valitsemallaan kentän osa-alueella (7op). (Sosiaalialan koulutusohjelman opetussuunnitelma 2010, JAMK 2010.)

Perusopintojen lisäksi opiskelijalla on myös JAMKille yhteinen Työelämävalmiudet - opintokokonaisuus (15op), jonka jälkeen opiskelijalla tulisi olla valmiudet kehittää itseään monipuolisesti työelämän eri osa-alueilla eettistä pohdintaa unohtamatta. Hyvinvointiyksikön yhteinen Hyvinvointipalvelut - opintokokonaisuus (10op) perehdyttää kaikki sosiaali- ja terveysalan opiskelijat alan peruspalveluihin, yksilön kehitykseen, ihmisen psyko-fyysis-sosiaaliseen hyvinvointiin keskeisesti vaikuttaviin tekijöihin, tärkeimpiin lainsäädäntöihin, ensiaputaitoihin sekä johtamisen alkeisiin. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan opintokokonaisuutta ei yleensä aloiteta vielä ensimmäisenä opiskeluvuotena. Siihen sisältyy opinnäytetyön lisäksi tutkimus- ja kehittämistyön opinnot. (Sosiaalialan opintojen rakenne, laajuus ja eteneminen, JAMK 2010.)

Ensimmäisen vuoden jälkeen sosionomiopiskelijalla on ollut valittavanaan yksi kolmesta suuntautumisvaihtoehdosta: sosiokulttuurinen työ, varhaiskasvatus tai erityiskasvatus ja vammaistyö. Vuodesta 2011 lähtien opiskelija suuntautuu valitsemalla itse eri opintojaksoja eikä eriytettyjä suuntautumisvaihtoehtojen ryhmiä ole. (Sosiaalialan koulutusohjelman opetussuunnitelma 2010, JAMK 2010; Sosiaalialan koulutusohjelman opetussuunnitelma 2011, JAMK 2011.)

Sosiaalialan perusopinnot	Arki ja elämäntapa, 12 op	Ihmisen elämäntapa, 6 op
		Kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen, 6 op
	Yhteiskunta ja sosiaalinen turvallisuus, 8op	Sosiaalipolitiikka, elämäntapa ja talous, 8 op
	Sosiaalialan asiakastyö, 17op	Sosiaalialan asiakastyön lähtökohdat, 5 op
		Luova ja taiteellinen toiminta asiakastyössä, 5 op
		Asiakastyön orientoiva harjoittelu, 7 op
Hyvinvointiyksikön yhteiset perusopinnot	Hyvinvointipalvelut, 10 op	Asiakkuus sosiaali- ja terveysalalla, 5 op
		Terveys- ja hyvinvointipalvelut, 5 op
JAMKin yhteiset opintokokonaisuudet	Työelämävalmiudet, 15 op	Oppiminen ja ammatillinen kasvu, 3 op
		ICT-valmiudet, 3 op
		Työelämän ruotsi, 3 op
		Työelämän englanti, 3 op
		Työelämän viestintä, 3op
	Tutkimus- ja kehittämistoiminta, 25 op	Tutkimus- ja kehittämistyön perusteet, 5op
		Työelämälähtöinen kehittämistoiminta, 5 op
		Opinnäytetyö, 15 op
		Kypsyysnäyte, 0 op

TAULUKKO 3. Sosiaalialan koulutusohjelman perusopinnot ja Hyvinvointiyksikön sekä JAMKin yhteiset perusopinnot

2.5 Sosionomikoulutuksen erityiskasvatuksen ja vammaistyön suuntautumisvaihtoehto

Sosionomikoulutuksen toinen vuosi eli erityiskasvatuksen ja vammaistyön suuntautumisen ensimmäinen vuosi rakentuu Erityiskasvatus, perhetyö ja palveluohjaus - opintokokonaisuudesta (45op), jonka alle on koottu edellä mainittujen lisäksi hoitotyötä, luovia aineita sekä eri vammairyhmiin syventäviä opintojaksoja. Suurimman kokonaisuuden tämän opintokokonaisuuden sisällä muodostaa Ilmaisulliset ja toiminnalliset ohjaustaidot - opintojakso, joka on 15 opintopisteen laajuinen. Sosionomikoulutuksen toisen vuoden, eli vammaistyön suuntaavien ensimmäisen vuoden, harjoittelu sijoittuu vammaistyön kentällä lasten ja nuorten pariin. Ensimmäisen suuntautumisvuoden tavoitteena on, että opiskelija osaa tukea ja ohjata vammaista lasta tai nuorta perheineen sekä arvioida ja kehittää niin toimintakäytäntöjä kuin itseäänkin. (Sosiaalialan opintojen rakenne, laajuus ja eteneminen, JAMK 2010; Sosiaalialan koulutusohjelman opetussuunnitelma 2010, JAMK 2010.)

Erityiskasvatuksen ja vammaistyön suuntaavien opintojen toinen vuosi koostuu pääosin Aikuiserityiskasvatuksen ja palveluohjauksen opintokokonaisuudesta (43op). Tavoitteina on oppia tunnistamaan vammaisen aikuisen ja ikääntyvän yksilölliset tuentarpeet sekä tukemaan asiakkaan osallisuutta ja arjessa selviytymistä. Opintokokonaisuuden harjoittelu kohdistuu esimerkiksi työ- ja toimintakeskukseen. (Mt.)

Viimeiseen puoleen vuoteen kuuluu Lähijohtaminen ja kehittäminen vammaistyössä - opintokokonaisuus (25op), joka tähtää siihen, että opiskelijalla on perustiedot ja -taidot lähijohtamisesta, hallinnollisesta osaamisesta sekä asiakastyön prosessien johtamisen menetelmistä ja välineistä. Tavoitteena on myös, että opiskelija osaa toimia työyhteisön aktiivisena jäsenenä, vastuuhenkilönä ja menetelmiä kehittäväenä esimiehenä. Opiskelijalla on yhteiskunnallista sekä organisaationaalista osaamista ja taitoja toimia kansalais- ja viranomaisverkostoissa. Käytännön harjoittelu suuntautuu hallinnolliselle puolelle. (Mt.)

Jokavuotisten harjoittelujen lisäksi jokaisen opiskelijan kuuluu suorittaa 7 opintopistettä valinnaista harjoittelua, jonka useimmat tekevät esimerkiksi kerhojen ja sosiaalialalla toimivien yhteistyökumppanien kautta erilaisten projektien parissa. Osa valitsee valinnaisen harjoittelun suoritettavakseen ulkomailla, mikä taas edistää kansainvälisyyttä. Tämän lisäksi opiskelija saa valita Vapaasti valittavien opintojen kokonaisuudesta opintojaksoja vähintään 15 opintopisteen verran ja vaihtoehtoisista ammattiopinnoista 10 opintopistettä. Näin jokainen opiskelija pystyy itse vaikuttamaan omaan opintopolkuunsa. (Mt.)

Eryityskasvatuksen ja vammaistyön suuntautumisvaihtoehdon opinnot	Eryityskasvatus, perhetyö ja palveluohjaus, 45 op	Eryityskasvatus ja hoitotyö, 8 op
		Perhetyö ja palveluohjaus, 7 op
		Ilmaissulliset ja toiminnalliset ohjaustaidot, 15 op
		Autistisen ihmisen tukeminen, 5 op
		ADHD-henkilön yksilöllinen ohjaus, 5 op
		Eryityskasvatus ja palveluohjaus, harjoittelu, 10 op
	Aikuiserityiskasvatus ja palveluohjaus, 43 op	Aikuiserityiskasvatus, 12 op
		Aikuisten palveluohjaus, 8 op
		Tietotekniikka vammaisen ihmisen tukena, 5 op
		Työllistymisen tuki ja palvelut, 5 op
		Aikuiserityiskasvatus ja palveluohjaus, harjoittelu, 11 op
		Valinnainen harjoittelu, 7 op
	Lähijohtaminen ja kehittäminen vammaistyössä, 25 op	Hallinnollinen osaaminen ja vaikuttaminen, 10 op
		Yrittäjyys, palvelujen tuottaminen ja kehittäminen, 5 op
		Lähijohtaminen, harjoittelu, 10 op

TAULUKKO 4. Eryityskasvatuksen ja vammaistyön suuntautumisvaihtoehdon opinnot

3 VAMMAISALAN SOSIONOMIT TYÖELÄMÄSSÄ

3.1 Vammaisalan kehitys

Vammaisala on lyhyessä ajassa kehittynyt nykyiseen muottiinsa. Vielä 1900-luvun loppupuolella vammaisuus oli peitelty ja säällitty asia. 1800-luvulla vammaisuutta ei käsitteenä vielä tunnettu ja vammaiset rinnastettiin ”vaivaisiin” eli köyhiin ja muulla tavalla ”onnettomiin”. 1800-luvun lopulla annetussa vaivaishoitoasetuksessa vammaiset luetaan saman huollon piiriin yhdessä turvattomien lasten, pitkäaikaissairaiden ja vanhusten kanssa. Vaivaisuus käsitteenä sitoi vammaiset ja köyhät yhteen, kunnes vuosisatojen vaihteessa käsitteet alkoivat irtaantua toisistaan ja puhuttiin itse aiheutetusta köyhyydestä sekä ”sielun ja ruumiin vioilla vaivatuiden” köyhyydestä. (Harjula 1996.)

Ennen vammaisten omia laitoksia heitä hoidettiin mielisairaiden tavoin kirkon ylläpitämissä hospitaaleissa, joita ryhdyttiin perustamaan 1300-luvulta lähtien. Kuuluisin Suomessa olevista hospitaaleista oli Seilin hospitaali Nauvossa, joka toimi 1600-luvulta aina 1900-luvulle asti, tosin ei alkuperäisessä muodossaan (Viitapohja 2010). Vammaistyö oli osa köyhäinhoitoa, vammaiset asuivat joko laitoksissa ”hourupäiden” ja sairaiden kanssa tai kotonaan omaisten huollettavina. Useimmiten lievästi kehitysvammaisia ei pidetty niinkään vammaisina, vain vähän muita yksinkertaisempina, jotka kykenivät kuitenkin tekemään työtä. Yhteisössä ei aina välttämättä tiedetty henkilön tilasta, joka olisi tämän päivän Suomessa diagnosoitu lieväksi kehitysvammaisuudeksi. (Harjula 1996.)

1900-luvun alkupuolella perustettiin ensimmäisiä vammaisten laitoksia, jotka olivat lähinnä kirkon ja diakonissalaitoksen hoivakoteja. Kehitysvammaliitto aloitti toimintansa 1952, jonka jälkeen laitoksia perustettiin yhä enemmän. 1958 vuonna säädetyssä vammaislain mukaan jokaisessa läänissä tuli olla 300 - 600-paikkainen keskuslaitos. Ajattelutapa oli lähinnä hoidollinen, vammaisia hoidettiin sairaiden tavoin. Vammaa ei osattu erottaa sairaudesta. Kehitysvammaisten henkilöiden omaisten alkuun lait-

taman Kehitysvammaisten Tukiliiton perustamisen jälkeen 1961 alkoi syntyä lisää yhteiskunnan palveluita vammaisalalle ja ajattelu kääntyi pikkuhiljaa hoidollisesta kuntouttavaan. Integraation näkökulma tuli pinnalle 1960 - 70-luvuilla, jolloin tavoitteena oli vammaisen henkilön tukeminen yleisten palvelujärjestelmien kautta. (Korpi 2007, 23; Koskimies 2011; Viitapohja 2010.)

YK:n yleiskokous hyväksyi vuonna 1975 julistuksen vammaisten oikeuksista ja Suomessa vuonna 1978 säädetty kehitysvammalaki toi yhteiskuntaan avopalveluita, kuten työkeskus- ja asuntolatoiminnan. Vuonna 1988 tuli voimaan vammaispalvelulaki, jota uudistettiin mm. henkilökohtaisen avun tiimoilta vuonna 2009. YK on ollut vahvasti mukana vammaisten oikeuksissa 70 - 90-luvuilla, ja uusimpia sopimuksia on vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus, jonka kansallinen ratifiointi saatiin loppuun vuonna 2008. (Korpi 2007, 5-34; Viitapohja 2010; YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista ja sopimuksen valinnainen pöytäkirja 2009.)

Erityisopetusta on järjestetty jo 1800-luvun puolivälistä asti, mutta kouluihin pääsivät vain ”kehityskelpoiset”, kuten esimerkiksi kuurot (Porvoon kuurojenkoulu 1848). Vuonna 1921 säädetty oppivelvollisuuslaki ei koskenut kehitysvammaisia, puhuttiin tylsämielisistä idiooteista, joille ei ollut tarpeellista järjestää opetusta. ”Heikkokykkyiset” olivat pääsääntöisesti oppivelvollisia; heille perustettiin erikseen omia apukouluja ja suurimpiin kaupunkeihin (Viitapohja 2010). Ensimmäiset varsinaiset erityisopettajat valmistuivat 1960-luvulla. (Erityisopettajakoulutus Jyväskylässä – historia lyhyesti 2011.)

Vammaiset jaoteltiin kolmeen ryhmään: lääkärit hoitivat parannettavissa olevia vammaisia, opettajat opettivat kehityskelpoisia vammaisia ja köyhäinhoito auttoi köyhiä vammaisia. Sosiaalialan työn voidaan katsoa kuuluneen köyhäinhoitoon. Rotuhygienian tullessa pinnalle 1900-luvun alkupuolella vammaisia pidettiin uhkaavina ja ”kelvottoman aineksen” karsiminen nähtiin välttämättömänä. Invalideja avustettiin rahallisesti, mutta ”henkisesti vialliset” jäivät ilman etuuksia rotuhygieniaan perustuen. (Harjula 1996.)

Vammaisalalla pyrkimys on vahvasti ehkäistä syrjäytymistä sekä mahdollistaa jokaiselle tasa-arvoiset oikeudet yhteiskunnassa. Tämä näkyy Suomen vammaispoliittisessa ohjelmassa 2010 - 2015, jossa tavoitteina mainitaan esimerkiksi esteettömyyden edistäminen ja tarvittavien tukitoimien saatavuus. Vammaisten yhteiskunnallisen aseman vahvistuminen edellyttää alan työntekijöiltä entistä enemmän osaamista ja jatkuvaa opitun päivittämistä. (VAMPO 2010 - 2015.)

3.2 Sosiaalialan kelpoisuudet

Vammaisalalle ei ole määritelty omia kelpoisuuksia, vaan ne on sisällytetty koko sosiaalialan ammattilaisten kelpoisuusvaatimuksiin. Lain tunteminen on tärkeää, sillä sen avulla varmistetaan eri koulutuksen saaneiden ammattilaisten oikea sijoittuminen vammaistyön kentälle. Sosiaalialaa voi opiskella mm. toisen asteen tutkintona ammattiopistoissa, korkeakoulututkintoina yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Laki sosiaalihuollon ammattilaisten kelpoisuusvaatimuksista (L 29.4.2005/272) määrittelee sosiaalihuollon ammattilaisten koulutusvaatimukset eri työtehtäviin ja työnimikkeisiin. Kelpoisuuslain mukaan myös vanhoilla tutkintonimikkeillä työskentelevät ovat samantarvoisessa asemassa kuin uudemmilla tutkintonimikkeillä työskentelevät. (L 29.4.2005/272; Sosiaalialan ammatit ja kelpoisuudet, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry 2011.)

Kelpoisuuslaki (L 29.4.2005/272) määrittelee vaatimukset sosiaalityöntekijän, sosiaaliamiehen, lastenvalvojan, sosiaaliohjaajan, lastentarhanopettajan, lähihoitajan ja sosiaalihuollon erityistyöntekijän nimikkeisiin, sekä tämän lisäksi sosiaalihuollon johto- ja muihin ammatillisiin tehtäviin. Tämän tutkimuksen kannalta kaikkia lain määrittelemiä ammattinimikkeitä tulee tarkastella lähemmin, sillä todellisuudessa työelämässä ei aina toimita kelpoisuusvaatimusten mukaan. (L 29.4.2005/272.) Laadukkaiden palvelujen varmistamiseksi optimaalisinta olisi, jos koulutuksen saaneet ammatillaiset työskentelisivät aina omissa, kelpoisuuslain määrittelemissä työtehtävissään.

Laissa määritellään, että sosiaalityöntekijän ammattinimikkeen saamiseksi koulutusvaatimuksena on ”ylempi korkeakoulututkinto, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu pääaineopinnot tai pääainetta vastaavat yliopistolliset opinnot sosiaalityössä” (L 29.4.2005/272 3§). Samat kelpoisuusvaatimukset tai muuten sopiva ylempi korkeakoulututkinto ja työkokemus ovat myös sosiaaliasiamiehellä ja lastenvalvojalla (L 29.4.2005/272 4 & 5 §). Sosiaaliohjaajan nimikkeeseen edellytyksenä on sosiaalialan ammattikorkeakoulututkinto (L 29.4.2005/272 6§). Sosiaaliohjaajan nimike on se, jonka sosionomin koulutuksen suorittanut voi kelpoisuuslain mukaan saada.

Juha Santala (2008) tarkastelee artikkelissaan sosiaalityön eri tehtävien jakautumista yliopistosta valmistuneiden sosiaalityöntekijöiden ja korkeakoulutettujen sosionomien välillä. Santala toteaa, että tutkintoon perustuvasta jaottelusta huolimatta myös sosionomi voi tehdä sosiaalityötä. Käytännössä sosiaalityön ja -ohjauksen sisällöt menevät osittain päällekkäin. Santala kirjoittaa, että sosiaalityöntekijöille nyt kuuluvia byrokratiatehtäviä, kuten etuuksien käsittely, tulisi antaa osaltaan myös sosiaaliohjaajien hoidettavaksi. Näin ollen pidemmän koulutuksen saaneet sosiaalityöntekijät voisivat keskittyä ennaltaehkäisevään sosiaalityöhön ja sosiaaliohjaajat alkaisivat tekemään sosiaaliturvaan liittyviä tehtäviä. Monessa suhteessa tehtäväkuvaukset ovat kuitenkin vielä epämääräisiä ja toisaalta sosiaalityöntekijöillä nimenomaan on pätevyys hallinnollisiin tehtäviin, kun taas sosionomi toimii konkreettisesti asiakastyössä. (Santala 2008, 76-85.)

Sosionomi voi toimia myös lastentarhanopettajana, sillä kelpoisuuslain mukaan lastentarhanopettajan kelpoisuudeksi määritellään vähintään kandidaatin tutkinto kasvatustieteissä ja lastentarhanopettajan koulutus tai sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon kuuluu riittävästi varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opintoja (L 29.4.2005/272 7§). Vammaistyön sosionomin suuntautumisvaihtoehtoon ei kuulu edellytettyä määrää varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opintoja. Lähihoitajan kelpoisuusvaatimuksena on sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, sosiaalihuollon erityistyöntekijän ja sosiaalihuollon johtotehtäviin tutkintovaatimukset vaihtelevat tehtävän sisällön mukaan (L 29.4.2005/272 8, 9, 10 §).

Laissa määritellään, milloin kelpoisuusvaatimuksista voidaan poiketa (L 29.4.2005/272 12§). Käytännössä jos kelpoisuuslain vaatimuksia täyttävää henkilöä ei saada sosiaalihuollon tehtäviin, voidaan nimikkeellä palkata korkeintaan yhdeksi vuodeksi työntekijä, jonka katsotaan muuten olevan kykeneväinen työtehtäviin (L 29.4.2005/272 12§ 1 momentti).

Kelpoisuusvaatimukset on tärkeä sisäistää, kun tutkitaan sosionomien työllistymistä ja työn vaativuuden vastaavuutta koulutuksen antamiin valmiuksiin. Lain pohjalta sosionomit ovat oikeutettuja työskentelemään lukuisilla eri ammattinimikkeillä, ja työnantajien vastuulle jää huolehtia kelpoisuusvaatimuksien täyttymisestä. Vaikka laki määrittelee kelpoisuusvaatimukset eri tehtäviin, valittujen työntekijöiden tutkimukset eivät välttämättä täytä lainmukaisia vaatimuksia ja varsinkin monilla pienillä kunnilla ongelmana on epäpätevyys. Työt pienellä paikkakunnalla eivät välttämättä houkuttele ja näin ollen kunnassa joudutaan mahdollisesti palkkaamaan virallisesti epäpäteviä työntekijöitä.

Talentia ry:n mukaan sosiaalihoajaan kelpoisuusvaatimuksen täyttäviä tehtävänimikkeitä ovat esimerkiksi palveluohjaaja, sosiaalikasvattaja, päihdetyöntekijä, kehitysvammaisten ohjaaja ja asumispalveluyksikön ohjaaja. Tarkemmin erityiskasvatukseen ja vammaistyöhön suuntautuneen sosionomin tehtävänimikkeistä kerrotaan Jyväskylän ammattikorkeakoulun nettisivustolla, jossa mainitaan Talentia ry:n erittelemien nimikkeiden lisäksi projektityöntekijä- ja päällikkö, avopalveluohjaaja, palvelupäällikkö ja lähijohtaja. (Sosiaalialan koulutukset ja kelpoisuudet - kelpoisuusesite, Talentia ry 2011; JAMK Koulutustarjonta, Sosiaalialan koulutusohjelma, JAMK 2011.)

3.3 Sosionomien työllistyminen

Sosionomien työllistyminen kiinnostaa niin opiskelijoita, opettajia kuin työnantajia. Opetus- ja kulttuuriministeriön on myös tärkeä saada tietoa jokaisesta koulutusohjelmasta valmistuneiden työllistymisestä, sillä näin voidaan arvioida koulutusohjelman toimivuutta. Oppilaitoksen määrärahat ovat myös osittain sidoksissa valmistu-

neiden määrään. Jos tietylle ammattiryhmälle ei ole riittävästi oman alansa töitä, nähdään turhaksi kouluttaa ammattilaisia yli tarpeen. Yleisesti sosiaalialan korkeakoulutettujen työllistymistä ja sijoittumista työelämään tutkii sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry, jonka vuoden 2009 Urapolku-selvityksestä ilmenee, että sosionomien työllistymisaste on yleisesti korkea. Tutkimuksen mukaan 84 % vastavalmistuneista sosionomeista työllistyi kuukauden sisällä. Selvityksen mukaan sosiaalialan korkeakoulutetut työllistyivät ”hyvin ja varsin nopeasti”, mutta haasteellista on erityisesti sosionomien työllistyminen koulutustaan vastaaviin töihin. (Tolonen 2010.)

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun johdolla on julkaistu artikkelijulkaisu, jossa tuodaan ilmi eri näkökulmia sosionomin paikasta suomalaisessa hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Teoksessa julkaistu Rauni Rädyn ja Taimi Tolvasen artikkeli Sosionomi (AMK) vammaistyön osaajana (2008) käsittelee vammaistyön osaamista ja sosionomin työkuva sosiaalialan kentällä. Kirjoittajien mukaan vammaistyön työntekijänä sosionomin tärkeimpiä tehtäviä ovat tasa-arvon tukeminen ja kokonaisvaltaisesti syrjinnän tehokas vähentäminen. (Räty & Tolvanen 2008, 145.)

Räty ja Tolvanen toteavat sosionomin työkuvan kiteytyvän asiakkaan voimavaralähtöiseen tukemiseen. Ammattitaidon perustana ovat tiedot, taidot sekä henkilön omat asenteet. Tietopohja hankitaan yleensä koulutuksen avulla, taidot kehittyvät kokemuksen myötä ja asenteisiin vaikuttavat henkilökohtaisten piirteiden lisäksi lähipiiri, työympäristö ja kulttuuri. (Räty ym. 2008, 147.)

Rädyn ym. (2008, 155) mukaan Paaran (2005) mielestä sosiaalialan ammattikorkeakoulututkinto ei välttämättä valmista opiskelijaa riittävästi vaativampiin erityistehtäviin vammaisalalla, kuten esimerkiksi aistimonivammaisten asiakkaiden kanssa työskentelyyn. Oman kokemuksemme mukaan koulutus tarjoaa hyvät lähtökohdat asiakkaan kohtaamiseen ja voimavaralähtöisen työotteiden toteuttamiseen. Heti ensimmäisestä vuodesta lähtien nimenomaan nämä kaksi seikkaa korostuivat lähes jokaisella opintojaksolla. Yhdymme kuitenkin siihen, että lisäkoulutuksen tarjoaminen jää työnantajan vastuulle. (Räty ym. 2008, 155.) Toisaalta oppiminen on juuri tätä – har-

va valmistuu asiantuntijaksi ilman työkokemusta pelkän koulutuksen myötä. Elinikäinen oppiminen on muodostunut trenditermiksi usealla alalla ja myös sosiaalialan työntekijät tarvitsevat opitun päivittämistä.

Verkkosivustojen keskustelupalstoja ei voida pitää luotettavina lähteinä, mutta hakemalla keskusteluja sosionomin työpaikoista ja -tehtävistä hakukone Googlessa saa asiallisen faktatiedon lisäksi paljon värikkäitä mielipiteitä. Katsaus osoittaa, että sosionomin koulutus ja työssä osaaminen nostetaan osassa kirjoituksia erityisen hyvään valoon, kun taas joistain vastauksista paistaa selkeästi tietämättömyys kyseistä ammattinimikettä kohtaan. Itse sosionomikoulutuksen saaneina esiintyvät kirjoittajat kertovat ylikouluttautumisesta ja toisaalta mainitaan myös moniosaaminen ja laajat työllistymisvaihtoehdot. Kaiken kaikkiaan keskeisimpänä keskusteluista paistaa kuitenkin läpi se, ettei tarkalleen osata määritellä, mihin sosionomin pitäisi työkentällä sijoittua. Ongelma Internetin keskustelupalstoissa on, että esimerkiksi sosionomiopintoja harkitseva voi niitä lukemalla saada ristiriitaisen kuvan koko koulutuksesta.

3.4 JAMKista valmistuneiden sosionomien työllistyminen

Tietopohjana käytimme myös Jyväskylän ammattikorkeakoulun teettämää vuosi valmistumisesta - kyselyä, missä kohderyhmänä olivat kaikki Jyväskylän ammattikorkeakoulusta vuonna 2008 valmistuneet. Ongelmana JAMKin opiskelijakyselyissä on se, ettei suuntautumisvaihtoehtoja ole eritelty. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikkien entisten sosionomiopiskelijoiden vastaukset ovat samassa otoksessa. Niiden erittelyminen suuntautumisvaihtoehtojen mukaan ei ollut mahdollista.

Vuosi valmistumisesta - kyselystä kaikkien sosionomien yhteisistä vastauksista voidaan kuitenkin saada tietoa. Valmistuneista 46 % kertoi osaamisensa vastaavan työnantajan odotuksia ja 46 % oli osittain samaa mieltä. Riittävän laaja-alaisiksi tietojaan ja taitojaan asiantuntijatehtäviä varten kuvasi kahdeksan prosenttia vastaajista (täysin samaa mieltä) ja omaa osaamistaan halusi jatkuvasti kehittää 72 % vastaajista

(täysin samaa mieltä). Vastaajista 16 % totesi hallitsevansa teoreettiset perusteet hyvin. (Sijoittumisseuranta vuonna 2008 valmistuneille, JAMK 2009.)

Jyväskylän ammattikorkeakoulun toimeksiannosta on vuonna 2004 julkaistu opinnäytetyö Sosionomina työelämään (Lamminen & Lemmetyinen 2004). Opinnäytetyössä tutkittiin kyselyn avulla kaikkien JAMKista valmistuneiden sosionomien työllistymistä suuntautumisvaihtoehtoja erittelemättä ja tuloksista voidaan nähdä sosionomien olevan pääsääntöisesti hyvin mukana työelämässä. Kyselyyn vastanneista 82 % oli töissä ja ainoastaan 2 % työttöminä. Tutkimuksesta käy lisäksi ilmi, että valmistumisen jälkeen 70 % vastaajista oli työllistynyt kolmen kuukauden aikana. Sosionomikoulutusta vastaavissa työtehtävissä työskenteli noin 70 % vastanneista ”ammattinimikkeiden perusteella arvioituna”. Muun muassa työharjoittelut koettiin työelämää vastaavina ja niiden tukemisen merkitystä korostettiin kyselyyn osallistuneiden keskuudessa. (Lamminen & Lemmetyinen 2004, 83-84.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ

4.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyömme aiheen varmistuttua tutkimuksen rajaaminen oli haasteellista, sillä mielenkiintoisia näkökulmia sosionomikoulutuksen ja työelämän suhteeseen on runsaasti. Huomioiden opinnäytetyön tekemiseen käytettävissä olevat resurssit päädyimme yhteen tutkimusongelmaan, jonka jaoimme tarkentaviin kysymyksiin. Halusimme tutkia sitä, miten Jyväskylän ammattikorkeakoulusta valmistuneiden erityiskasvatukseen ja vammaistyöhön suuntautuneiden sosionomien koulutus ja työelämä kohtaavat.

Alla tarkennetut tutkimuskysymykset ja suluissa niihin liittyvät kyselylomakkeen (liite 1) kysymykset.

- Kuinka sosionomit työllistyivät heti valmistumisen jälkeen? (Kysymykset 6 - 8)

- Työskentelevätkö valmistuneet sosionomit koulutustaan vastaavissa tehtävissä? (Kysymys 9)
- Mihin työpaikkoihin ko. suuntautumisvaihtoehdon sosionomit ovat päätyneet ja millä työnimikkeillä he työskentelevät? (Kysymykset 10 - 12)
- Vastaako valmistuneiden sosionomien saama koulutus työelämän vaatimukseen riittävästi? (Kysymykset 13 - 18)
- Mitä ovat sosionomikoulutuksen vahvuuksia ja kehittämishaasteita? (Kysymykset 19 - 21)

Tutkimuksessa käytetty tutkimuslomake koostui 22 kysymyksestä. Taustatiedot kerättiin, jotta vastaajajoukosta saataisiin kokonaiskuva ja tarvittaessa voitaisiin tarkastella esimerkiksi työntekijöiden sukupuoli- tai ikäjakaumaa vammaisalalla. Taustatiedoissa kysyttiin vastaajan sukupuolta, ikää, kotikuntaa, viimeisintä koulutusta ja tämänhetkistä työllisyystilannetta. Monivalintakysymyksissä tiedusteltiin vastaajien työllistymiseen liittyviä asioita ja likert - asteikon avulla mielipiteitä sosionomikoulutuksen eri osa-alueista. Nämä kuusi osa-aluetta ovat eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, palvelujärjestelmäosaaminen, ilmaisullisten ja toiminnallisten ohjaustaitojen osaaminen, hoitotyön osaaminen ja hallinnollinen osaaminen. Päädyimme juuri näihin osa-alueisiin yhdistelemällä sosiaalialan kompetensseja sekä opetuksessa esiin nousevia opintokokonaisuuksia. Strukturoitujen kysymysten lisäksi kyselyssä oli kaksi avointa kysymystä sosionomikoulutuksen vahvuuksista ja kehittämiskohdista. Tämän lisäksi oli tilaa vapaalle sanalle.

4.2 Kvantitatiivinen survey-tutkimus

Kvantitatiivinen tutkimus on yksi sosiaali- ja yhteiskuntatieteissä laajalti käytetty tutkimuksen muoto. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tärkeää on saattaa kerätty aineisto sellaiseen muotoon, jossa sitä voidaan analysoida tilastollisesti. Standardoitu kysely perustuu siihen, että jokaiselta vastaajalta kysytään sama asia samalla tavalla. Kysely on tehokas tapa kerätä tietoa laajemmaltakin joukolta, ja toteuttamamme sähköisen

kyselyn etuina ovat vastaamisen helppous ja kustannussäästöt. (Hirsjärvi ym. 2010, 139-140, 193-195.)

Kuten kaikissa aineistonkeruumenetelmissä, myös kyselyssä on omat haasteensa. On mahdotonta olla varma, kuinka tosissaan vastaajat ovat vastanneet tai ovatko vastaajat ymmärtäneet kysymykset samalla tavalla kuin kyselyn tekijät. Väärinkäsitysten mahdollisuutta ei voi eliminoida, mikä voi aiheuttaa vastaamisessa ja tulkinnessa problematiikkaa. Annetut vastausvaihtoehdot eivät välttämättä täysin kuvaa kyselyyn osallistujien ajatuksia, eikä verkkokyselyä käytettäessä tarkentavia kysymyksiä voida tehdä. Lisäksi riskinä on vastaajien mahdollinen perehtymättömyys aiheeseen. Opinnäytetyömme kyselyn kohdalla pidimme tätä riskiä pienenä, sillä vastaajat ovat kaikki käyneet saman koulutuksen, joten kyselyn aihe oli kaikille tuttu. Kyselyssä vastaajien kato saattaa myös muodostua ongelmaksi, mutta valikoidulle joukolle - kuten kyselymme tutkimusjoukko - suunnatun kyselyn vastaamisprosentti voi toisaalta olla jopa korkeampi kuin valikoimattomalle joukolle lähetetty kysely. (Hirsjärvi ym. 2010, 195.)

Kyselylomakkeen teossa tulee kiinnittää huomio sanavalintoihin ja pyrkiä motivoimaan vastaajaa vastaamaan avoimesti omista lähtökohdistaan. Kyselyn tulee ehdottomasti olla selkeä ja ytimekäs. Pitkät kysymykset voivat olla monitulkintaisia eikä vastaajaa pidä uuvuttaa liian useilla kysymyksillä. Kysymyksiin ei saa sisällyttää kahta asiaa, vaan vastaamisen helpottamiseksi jokaisessa kysymyksessä kysytään vain yhtä asiaa. Oman kyselyn toimivuutta testasimme esikyselyllä. Lomakkeemme koostui pääosin monivalintakysymyksistä, joihin vastaaminen on helppoa ja selkeää. Halusimme liittää kyselylomakkeeseen myös muutaman avoimen kysymyksen, jonka kautta vastaaja voi tuoda esiin ja tarkentaa mielipiteitään. (Hirsjärvi ym. 2010, 201-203.)

4.3 Tutkimuksen teon vaiheet

Tutkimuksen teko alkoi syksyllä 2010 aiheen valinnalla ja ohjaajien nimeämisellä. Opinnäytetyömme aihepyyntö tuli Jyväskylän ammattikorkeakoululta ja erityiskasvatuksen ja vammaistyön suuntautumisvaihtoehdon yliopettajamme Helena Koskimies nimettiin tutkimuksen toimeksiantajaksi. Yhdessä päätoimisen tuntiohjaajamme Virve Hartikaisen kanssa he toimivat opinnäytetyömme ohjaajina. Opinnäytetyömme ohjaajilta saimme läpi koko prosessin asiantuntevaa palautetta, ja koska Virve Hartikainen on myös aikaisemmin valmistunut itse sosionomiksi, oli hänellä omakohtaista kokemustietoa opinnäytetyömme aiheesta. Helena Koskimies on toiminut vuodesta 1986 lähtien vammaisalan koulutuksen kehittäjänä ja opettajana, ja hänen asiantuntemuksensa oli meille korvaamatonta.

Aiheen valinnan jälkeen jatkoimme valmistuneiden sosionomien yhteystietojen etsimisellä. Nimilistat saimme Jyväskylän ammattikorkeakoulusta, sillä ne ovat julkista tietoa. Nimilistasta poimimme ryhmätunnuksen perusteella erityiskasvatukseen ja vammaistyöhön suuntautuneet opiskelijat. Osan yhteystiedoista saimme opettajaltamme Helena Koskimieheltä. Nimien perusteella etsimme valmistuneiden sähköpostiosoitteet tai Facebook - tilit hakupalvelu Googlen sekä yhteisöpalvelu Facebookin avulla. Löytämillemme henkilöille lähetimme alustavan saatekirjeen keväällä 2011 (liitteet 2, 3 ja 4), sillä emme olleet täysin varmoja etsimiemme henkilöiden oikeasta henkilöllisyydestä. Alustavilla saatekirjeillä vahvistimme tutkimuksemme luotettavuutta.

Ennen kyselylomakkeen julkaisemista testasimme sen toimivuutta viimeisen vuoden erityiskasvatukseen ja vammaistyöhön suuntautuneilla sosionomiopiskelijoilla keväällä 2011. Annoimme kyselyn heidän täytettäväkseen ja pyysimme heitä kiinnittämään huomiota erityisesti selkeyteen ja ymmärrettävyyteen. Saamiemme vastausten perusteella muokkasimme kyselyä vielä hieman ennen sen julkaisemista. Toukokuussa 2011 lähetimme varsinaisen kyselyn sähköpostikutsuina tai suorana linkkinä kyselymme kohderyhmälle. Kyselyn vastaukset tallentuivat automaattisesti Digium - järjestelmään sitä mukaa kun vastaajat osallistuivat kyselyyn. Viimeiseksi laitoimme

järjestelmän lähettämään muistutuskirjeet ennen kyselyn sulkemista niille, jotka eivät vielä olleet vastanneet.

Tutkimuksen teossa yhteisöviestin Facebook oli apuna muutenkin kuin kyselyn kohderyhmän etsimisessä ja tavoittamisessa. Teimme opinnäytetyötä yhdessä ja myös kumpikin omilla tahoillamme – tällöin Facebookin pikaviestimiseen tarkoitettu chat-sovellus oli korvaamaton. Sen avulla pystyimme reaaliajassa, kätevästi ilman ylimää- räisiä puhelinkustannuksia konsultoimaan toisiamme, kysymään vinkkejä ja kommentoimaan. Toinen yhteistyöskentelyämme helpottanut ohjelma oli Internetistä ilmaiseksi ladattava tietojen tallennusohjelma Dropbox. Perustimme sinne yhteisen, jaetun käyttäjätilin ja pystyimme kummatkin tallentamaan tekemämme työn toisen nähtäville verkkoon. Ohjelma tallentaa automaattisesti uuden version muokatusta työstä poistamatta vanhempia versioita, jolloin ne ovat tarvittaessa saatavilla tarkastelua varten. Silloin, kun työskentelimme omilla tahoillamme, tavaksemme muodostui kirjoittaa uusi teksti eri värillä, jolloin toinen varmasti huomasi lukea sen. Tämän lisäksi käytimme Microsoft Word-ohjelman kommentti-työvälinettä kommentoidaksemme toisen (tai omaa) tekstiä. Näin tavaksi muodostui luontevasti keskustelu kummankin opinnäytetyön tekijän sekä tekstin välillä.

4.4 Tutkimukseen osallistuneet

Tutkimuksen alussa tutkimusjoukkona oli 156 vuosina 1999 - 2010 valmistunutta erityiskasvatukseen ja vammaistyöhön suuntautunutta sosionomia, joiden nimet poimittiin Jyväskylän ammattikorkeakoululta saadusta nimelistasta. Näistä löysimme 86 valmistunutta hakukone Googlen ja yhteisöpalvelin Facebookin kautta ja lähetimme alustavan saatekirjeen, johon myöntävästi vastasi 46 henkilöä. Varsinainen kysely lähetettiin toukokuussa 2011 alustavaan saatekirjeeseen myöntävästi vastanneiden lisäksi myös niille yhdeksälle, jotka eivät vastanneet, mutta joiden sähköpostiosoite vaikutti toimivalta. Facebookissa alustavaan saatekirjeeseen vastaamatta jättäneille emme lähettäneet linkkiä kyselyyn johtuen Facebookin toiminnasta. Alustavien saatekirjeiden lähettämisen yhteydessä Facebook lakkautti hetkellisesti mahdollisuuden

lähettää viestejä ja uhkasi tilin jäädyttämisellä, sillä se ilmeisesti tulkitsi saman viestin lähettämisen monelle henkilölle häiriköintinä. Yhteensä linkki kyselyyn lähetettiin 55 henkilölle, joista kyselyyn vastasi 45 henkilöä.

Yhteenveto lähetetyistä saatekirjeistä, kyselyistä ja vastanneista	
Kaikki 1999-2010 valmistuneet erityiskasvatuksen ja vammaistyön sosionomit nimilistan perusteella	156
Alustava saatekirje lähetetty (sähköposti tai viesti Facebookissa)	86
Alustavaan saatekirjeeseen vastanneet (sähköposti tai Facebook)	46
Alustavaan saatekirjeeseen sähköpostilla vastaamatta jättäneet	9
Alustavaan saatekirjeeseen Facebookissa vastaamatta jättäneet	18
Sähköposti ei mennyt perille (osoite ei toiminnassa)	9
Muut väärät osoitteet (väärä henkilö)	4
Varsinainen kysely lähetetty (sähköposti tai Facebook)	55

TAULUKKO 5. Yhteenveto lähetetyistä alustavista saatekirjeistä, kyselyistä ja vastanneista

Henkilöiden tavoittaminen oli yksi tutkimusprosessin haasteellisimmista vaiheista. Sähköpostiosoitteita ei ole mahdollista saada esimerkiksi numerotiedustelusta, ja jo valmistuneiden osoitetietoja Jyväskylän ammattikorkeakoululla ei ole oikeutta luovuttaa, ainoastaan nimilistat oli mahdollista saada. Apuna toimivat myös Helena Koskimiehen kontaktit vanhoihin opiskelijoihin ja heidän keskinäinen yhteydenpito. Suurin työpanos meni muiden nimien etsimiseen yksi kerrallaan hakukone Googlen avulla. Tätä työtä tehdessämme huomasimme sen, kuinka alan töihin päätyneiden sähköpostiosoitteet löytyivät suhteellisen helposti ja olivat varsin tunnistettavissa. Kaikkia nimilistan valmistuneita emme onnistuneet tavoittamaan. Yhteisöviestin Facebookin kautta löytyi suuri osa valmistuneista sosionomeista ja huomattavaa oli heidän keskinäinen verkostoitumisensa. Facebookissa kysyimme myös eri sosionomi-

ryhmien jäseniltä mielenkiintoa ja halukkuutta oman ryhmän perustamiseen nimenomaan opinnäytetyömme aiheita koskevaa keskustelua varten. Ehdotus ei kuitenkaan saanut kannatusta, joten siitä luovuttiin.

4.5 Aineiston analyysi

Tutkimusaineiston käsittely ja analyysi on olennainen osa tutkimusprosessia. Siinä varsinaisesti nähdään saadut tulokset ja niiden perusteella muodostetaan tulkintoja sekä johtopäätöksiä. Opinnäytetyömme tutkimus toteutettiin sähköisellä Digium -järjestelmällä, johon vastaukset kirjautuivat automaattisesti sitä mukaa, kun vastaajat tekivät kyselyn. Järjestelmä laski strukturoitujen kysymysten vastauksista valmiiksi suorat jakaumat kokonaislukuina ja prosentteina. Tässä tutkimuksessa tulokset havainnollistettiin pylvästaulukoiden avulla. (Hirsjärvi ym. 2010, 221.)

Pylvästaulukoista näkee selkeästi ja nopeasti vastausten kokonaistilanteen ja vastausprosentit. Tuloksia kirjoittaessa (kts. luku 5 Tutkimuksen tulokset) jaoimme kaikki paitsi yhden strukturoidun kysymyksen eri alalukuihin perustuen siihen, mihin tutkimuskysymykseen ne vastasivat. Taustatietojen koonnin lisäksi vastaukset jakaantuvat tutkimuskysymyksittäin neljään alalukuun: sosionomien työllistymiseen heti valmistumisen jälkeen (kuviot 1-3), koulutuksen ja työelämän kohtaamiseen (kuvio 4), valmistuneiden työelämään sijoittumiseen (kuviot 5 ja 6 sekä taulukko 6) ja koulutuksessa saadun osaamisen riittävyyden kartoittamiseen (kuviot 7-12). Sosionomikoulutuksen kehittämishaasteita kysyttiin sekä strukturoidun kysymyksen avulla että avoimella kysymyksellä, joten tulososiossa ne muodostivat oman alalukunsa.

Tässä tutkimuksessa avointen kysymysten analysointi tehtiin teemoittelun avulla vastausten sisällöt jaetaan kategorioihin, jotta nähdään useimmin toistuvat aiheet eli teemat. Halusimme teemoitella vastaukset tekstistä eniten esiin nousevien asioiden mukaan sen sijaan, että olisimme etukäteen määritelleet oletuskategoriat, joihin vastaukset sijoittaa. Tämän kyselyn avoimissa vastauksissa nousi esiin hyvin

paljon samoja asioita kuin strukturoiduissa kysymyksissä, joten osittain avointen vastausten teemoiksi muodostui samoja aiheita kuin määrällisessä aineistossa.

Käytimme apuna myös koodausta ja koodeina koimme helpoksi käyttää värejä. Saatuaamme avoimet vastaukset Digium-järjestelmästä siirsimme ne suoraan Word-t tekstinkäsittelyohjelmaan. Tämän jälkeen luokittelimme selkeästi samantyyppisiin aiheisiin liittyvät vastaukset samalla värillä ja näin ollen konkreettisesti näimme kuinka paljon niitä oli. Tämän jälkeen teemoittelimme jokaisen värin ja selvitimme, mitkä pääteemat nousivat selkeimmin esiin. Alussa teemoittelimme erikseen negatiiviset ja positiiviset vastaukset, kunnes huomasimme niiden kulkevan rinnakkain. Näin ollen päädyimme lopullisiin teemoihin, joissa osassa on sekä vahvuuksia että kehittämissaasteita sisältäviä vastauksia. Vastaukset teemojen alla värjäsimme edelleen: negatiiviset punaisella ja positiiviset vihreällä. Näin saimme jäsentyneen kuvan eri teemoista ja niiden alla olevien vastausten luonteesta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 Vastaajien taustatiedot

Kyselyyn vastasi yhteensä 45 (N=45) Jyväskylän ammattikorkeakoulusta valmistunutta erityiskasvatuksen ja vammaistyön sosionomia. Kaikki vastaajat eivät vastanneet jokaiseen kysymykseen. Sosionomeista 13 % oli miehiä ja 87 % naisia, mikä viestii sosiaalialan naisvaltaisuudesta. Sama trendi tuntuu näkyvän koulutuksessa vielä tänäkin päivänä; omassa suuntautumisryhmässämme on yksi miespuolinen henkilö.

Hieman yli puolet eli 53 % vastaajista oli iältään 26 - 30 -vuotiaita. Seuraavaksi suurin ikäryhmä oli 29 % 31- 40 -vuotiaat. Kyselyyn vastanneet olivat kotipaikkakuntansa perusteella jakaantuneet ympäri Suomea, mutta 47 % vastaajista ilmoitti kotikunnakseen Jyväskylän. Vastaajien nykyiseen kotipaikkakuntaan vaikuttaa luonnollisesti moni asia, mutta koulutuksen aikana hankitut työelämäyhteydet voivat olla yksi syy

siihen, miksi melkein puolet vastaajista kertoi kotipaikkakunnakseen edelleen Jyväskylän.

Kyselyyn vastanneista sosionomeista 93 % ilmoitti viimeisemmäksi tutkinnokseen ammattikorkeakoulututkinnon. Viimeisintä tutkintoa kysyttäessä ei eritelty eri alojen ammattikorkeakoulututkintoja. Yli puolet eli 73 % vastaajista oli kyselyyn vastaamisen hetkellä työelämässä.

5.2 Sosionomien työllistyminen heti valmistumisen jälkeen

Kyselyn avulla halusimme selvittää valmistuneiden sosionomien ensimmäisiä työpaikkoja ja sitä, kuinka nopeasti he saivat vammaisalan töitä valmistumisen jälkeen. Tämän lisäksi kysyimme työskenneltyä aikaa vammaisalalla. Yleisesti ottaen työn vaativuuteen ja osaamiseen liittyy monta seikkaa, joista työkokemus on yksi merkittävin. Halusimme kuitenkin tarkastella nimenomaan ensimmäisen työpaikan koulutusvaatimuksia nähdäksemme, pääsivätkö vastavalmistuneet sosionomit heti koulutustaan vastaaviin töihin.

Heti sosionomiksi valmistumisen jälkeen 84 % vastaajista työskenteli vammaisalalla, 9 % vastaajista jossain muussa sosiaali- ja terveysalan työpaikassa ja 7 % vastaajista jossain muussa työpaikassa (kuvio 1). Muita työpaikkoja olivat oma sosiaali- ja terveysalan yritys, kaupallisen alan työpaikka ja yläkoulun koulunkäyntiavustaja. Huomioitavaa on se, että suurin osa sosionomeista työskenteli nimenomaan vammaisalan työpaikassa valmistumisensa jälkeen. Positiivista on myös, että kaikki kyselyyn vastanneista ovat jossain vaiheessa valmistumisensa jälkeen olleet työelämässä.

KUVIO 1. Ensimmäinen työpaikka sosionomiksi valmistumisen jälkeen

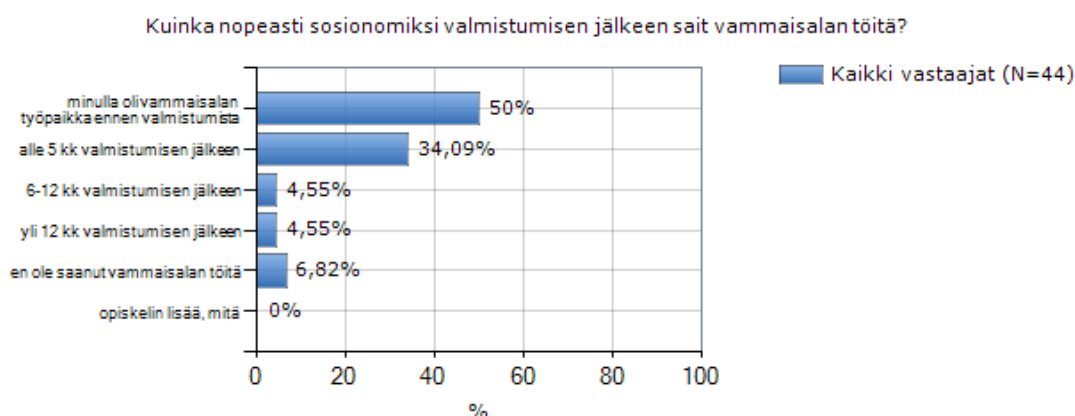
Sosionomiksi valmistumisen jälkeen 36 % vastaajista oli työskennellyt vammaisalalla 3-5 vuotta. Vastaajista 29 % oli työskennellyt vammaisalalla 1-2 vuotta ja 25 % vastaajista 6-12 vuotta (kuvio 2). Vastausten huomattava jakaantuminen johtuu osaltaan siitä, että kyselyyn vastanneet olivat valmistuneet sosionomiksi eri aikaan. Tällöin vastaajat ovat luonnollisesti olleet työelämässä eri aikoja.

KUVIO 2. Työskennelty aika vammaisalalla sosionomiksi valmistumisen jälkeen

Kyselyyn vastanneista 50 % oli vammaisalan työpaikka jo ennen sosionomiksi valmistumista (kuvio 3). Se, että puolet valmistuneista työskenteli vammaisalalla jo ennen valmistumista voi osaltaan viestiä vammaisalan hyvän työtilanteen lisäksi opiskeluaikana luotujen työelämäkontaktien mahdollisuuksista. Yhteensä 84 % vastaajista oli työpaikka alle 5kk valmistumisen jälkeen. Kukaan vastanneista ei opiskellut lisää heti valmistuttuaan. Vastauksia analysoidessa tulee myös huomioida se, että välttämättä

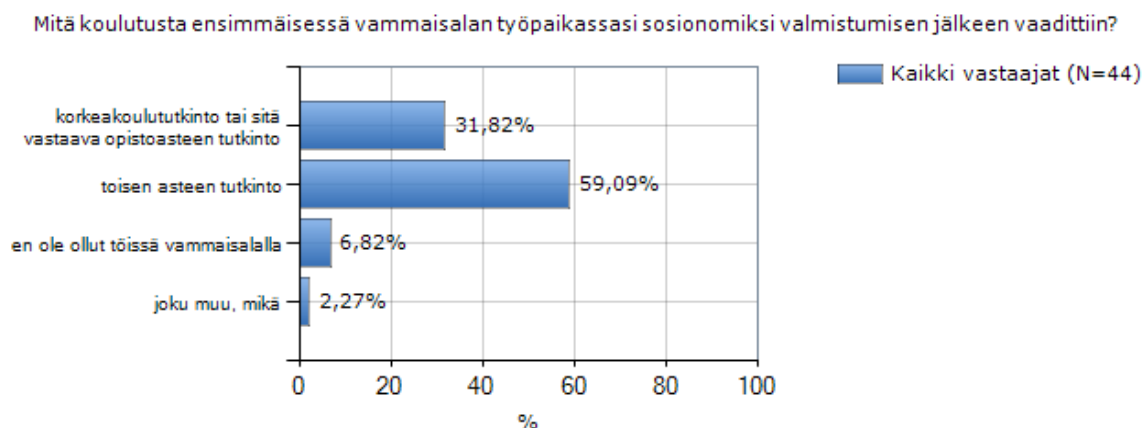
kaikki valmistuneet eivät ole halunneet hakeutua vammaisalan työpaikkoihin. Vuonna 2004 toteutetussa kaikkien Jyväskylän ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sosionomien työllistymistä käsittelevässä opinnäytetyössä (Lamminen & Lemmetyinen 2004) 70 % kyselyyn vastanneista sosionomeista oli työllistynyt kolmen kuukauden sisällä valmistumisesta. Voidaan päätellä, että sosionomien työllistymisprosentti heti valmistumisen jälkeen on yleisesti ottaen korkea.

KUVIO 3. Kuinka nopeasti vastaajat saivat vammaisalan töitä

5.3 Koulutuksen ja työelämän kohtaaminen

Kysyttäessä vaadittua koulutusta ensimmäisessä vammaisalan työpaikassa sosionomiksi valmistumisen jälkeen 59 % vastaajista ilmoitti kelpoisuusvaatimuksena olleen toisen asteen tutkinnon (kuvio 4). Sosionomeista 32 % työskenteli ensimmäisenä omaa koulutustaan vastaavissa töissä, eli tehtävissä, joihin vaadittiin korkeakoulututkinto tai sitä vastaava opistoasteen tutkinto. Huomattavaa oli, että suurin osa kyselyyn vastanneista työskenteli sosionomiksi valmistumisensa jälkeen työssä, johon kelpoisuusvaatimuksena oli toisen asteen tutkinto. Tuloksista ei voida tietenkään päätellä sitä, hakeutuivatko sosionomit tietoisesti tehtäviin, joihin riitti toisen asteen tutkinto vai olisivatko he halunneet ensisijaisesti korkeakoulututkintoa edellyttäviin työtehtäviin.

KUVIO 4. Vaadittu koulutus ensimmäisessä vammaisalan työpaikassa

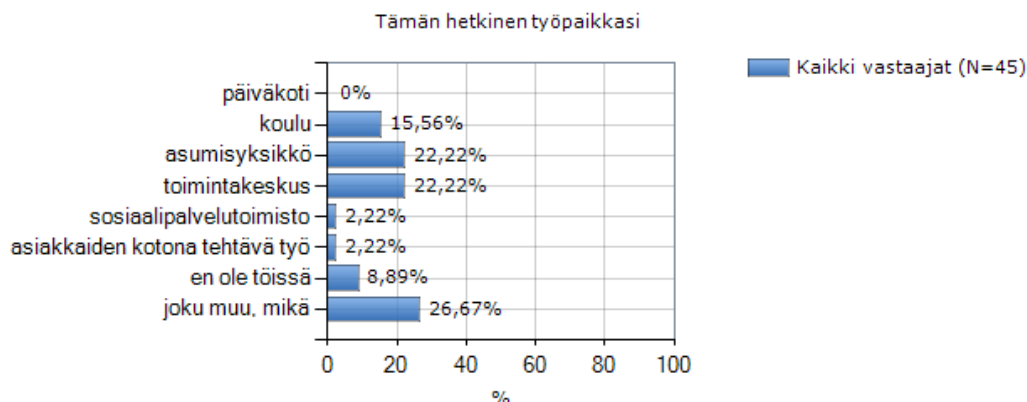
5.4 Valmistuneiden työelämään sijoittuminen

Kyselyyn vastanneista 73 % työskenteli vammaisalan työtehtävissä vastatessaan kyselyyn (kuvio 5). Vastaajista 27 % ei työskennellyt vammaisalalla. Vastauksia luettaessa on pidettävä mielessä, että valmistuneet ovat eri vuosilta ja näin ollen monet seikat vaikuttavat tämän hetkiseen työtilanteeseen. Elämäntilanteen monet muutokset ja henkilökohtaiset mieltymykset saattavat johtaa alan vaihtamiseen, mikä tämän päivän työelämässä ei ole lainkaan tavatonta.

KUVIO 5. Kuinka moni vastaajista työskenteli vammaisalan tehtävissä

Vastaajat olivat jakaantuneet erilaisiin työtehtäviin. Vastaajista 27 % ilmoitti työpaikakseen jonkin muun kuin valmiin vastausvaihtoehdon, vammaisalalla yleiseksi työpaikaksi mielletyn vaihtoehdon (kuvio 6). Muita työpaikkoja olivat mm. lastensuojeluyksikkö, autististen koululaisten iltapäivähoito, maahanmuuttajien kanssa tehtävä työ ja projektityö.

KUVIO 6. Vastaajien tämän hetkinen työpaikka

Vammaisalalla juuri asumisyksiköt ja toimintakeskukset ovat tyypillisiä työpaikkoja ohjaaja-nimikkeellä toimiville sosionomeille. Osa opiskelijoista suorittaa harjoittelujaksonsa kyseisissä ympäristöissä, joten koulutuksen aikana luodut työelämäyhteydet auttanevat tulevaisuuden työpaikan hankinnassa. Kyselyssä yhteensä 37 vastaajaa kertoi tämän hetkisen työnimikkeensä. Vastaajista 24 työskenteli jonkinlaisella ohjaaja-nimikkeellä, joka usein mielletään nimenomaan sosionomin työnimikkeeksi. Tarkoituksenamme oli selvittää nimenomaan kaikkien vastaajien nimikkeet riippumatta siitä, työskentelikö vastaaja sosiaali- tai vammaisalalla. Voi olla, että osa vastaajista ymmärsi kysymyksen koskemaan ainoastaan sosiaali- tai vammaisalan työpaikkoja ja jätti tämän takia vastaamatta.

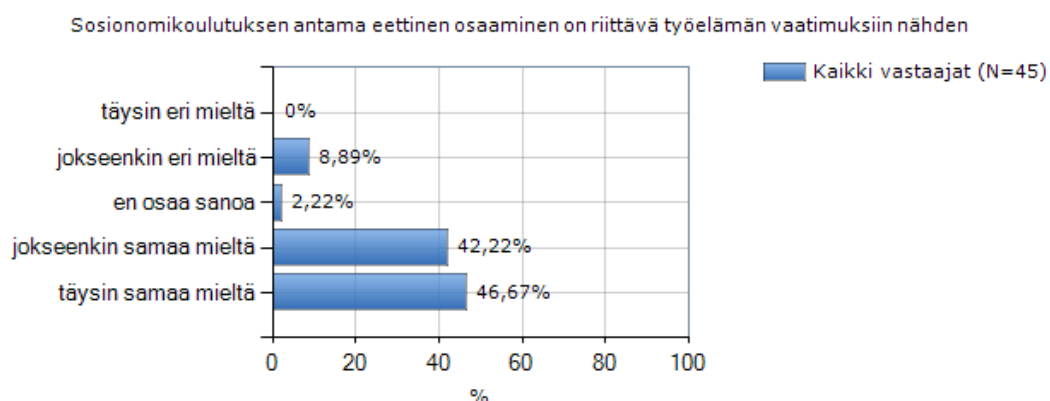
Työnimike	lukumäärä
ohjaaja	15
vastaava ohjaaja	2
kuntoutusohjaaja	2
projektityöntekijä	2
ohjaaja (erityisammattikoulu)	1
asuntolan ohjaaja	1
palvelukotiohjaaja	1
päivätoiminnan ohjaaja	1
ohjaaja/ työsuojeluvaltuutettu	1
yritysjohtaja + työntekijä	1
vs.sosiaalityöntekijä	1
projektisuunnittelija	1
koulukuraattori	1
koulunkäyntiavustaja	1
koulunkäynninohjaaja	1
vammaistyyöntekijä	1
palveluvastaava	1
lastenkodin johtaja	1
aluesihteer	1
asiakasneuvoja	1

TAULUKKO 6. Vastaajien työnimikkeet.

5.5 Sosionomikoulutuksessa saatu osaaminen työelämän vaatimuksiin nähden

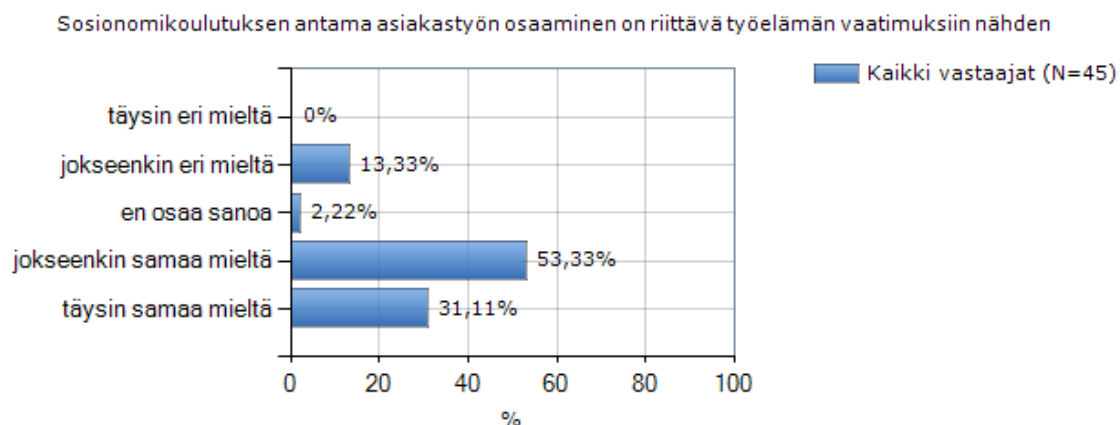
Kyselyssä selvitimme vastaajien mielipiteitä koulutuksen ja työelämän kohtaamisesta kuudella eri likert-asteikon kysymyksellä. Pääasiassa koulutuksen eri osa-alueet koettiin vähintään jokseenkin riittäviksi työelämän vaatimuksiin nähden.

Vastaajista 47 % oli täysin samaa mieltä siitä, että sosionomikoulutuksen antama eettinen osaaminen oli riittävää työelämän vaatimuksiin nähden (kuvio 7). Vastaajista 42 % oli jokseenkin samaa mieltä. Vastauksista voidaan päätellä, että koulutuksessa saadut eettisen osaamisen valmiudet olivat riittäviä. Avoimissa vastauksissa sosionomikoulutuksen vahvuuksia kysyttäessä juuri eettinen osaaminen nousi esiin yhtenä suurimpana osa-alueena.

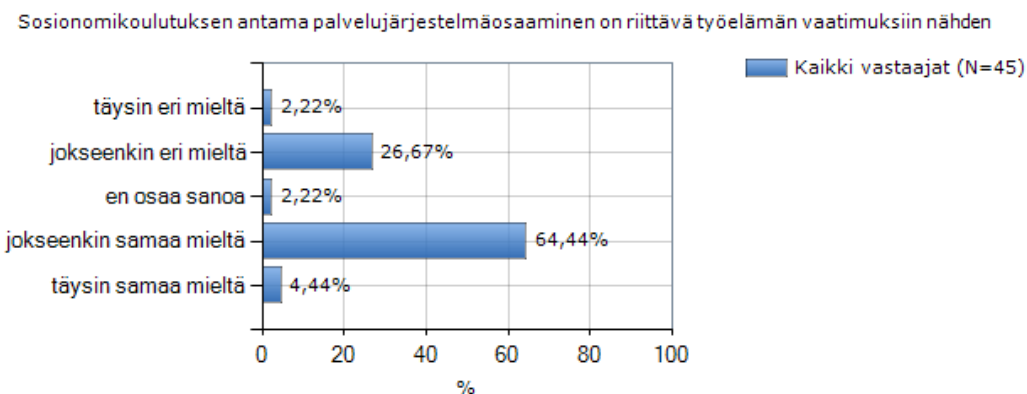
KUVIO 7. Eettisen osaamisen riittävyys

Vastaajista 31 % oli täysin samaa mieltä siitä, että sosionomikoulutuksen antama asiakastyön osaaminen oli riittävää työelämän vaatimuksiin nähden (kuvio 8). 53 % vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä. Asiakastyö on lähestulkoon poikkeuksetta kaiken vammaisalan kenttätöön lähtökohtana. Koulutuksessa asiakastyön osaamista käsitellään teoriaopintojen lisäksi yhteistyössä työelämän kanssa. Yhdessä eettisen osaamisen kanssa asiakastyön osaaminen nousi avoimista vastauksista selkeästi sosionomikoulutuksen vahvuutena.

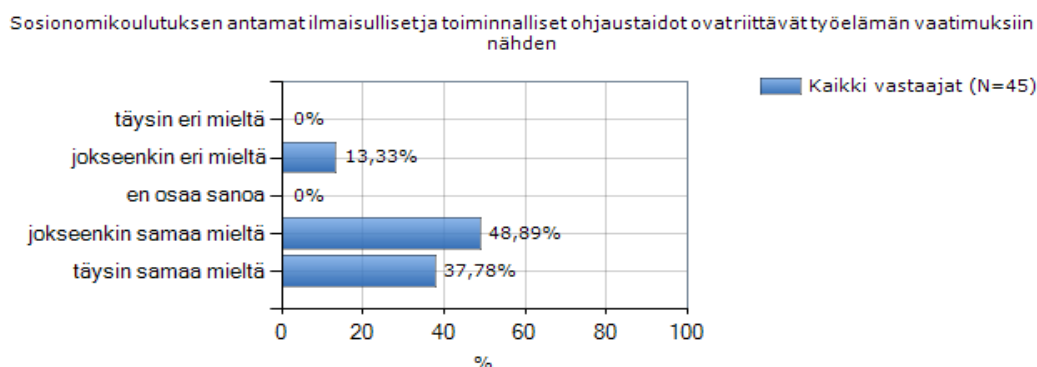
KUVIO 8. Asiakastyön osaamisen riittävyys

Vastaajista ainoastaan 4 % oli täysin samaa mieltä siitä, että sosionomikoulutuksen antama palvelujärjestelmäosaaminen oli riittävää työelämän vaatimuksiin nähden (kuvio 9). Vastaajista 64 % oli jokseenkin samaa mieltä. Avoimissa vastauksissa sosionomikoulutuksen kehittämishaasteita kysyttäessä niin palvelujärjestelmä- kuin hallinnollinenkin osaaminen nähtiin suurimpina kehittämistä tarvitsevinä osa-alueina.

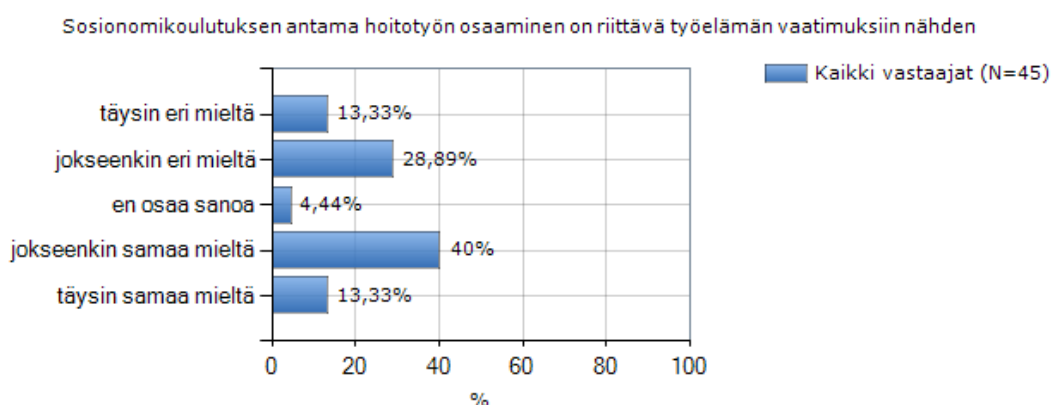
KUVIO 9. Palvelujärjestelmäosaamisen riittävyys

Vastaajista 38 % oli täysin samaa mieltä siitä, että sosionomikoulutuksen antamat ilmaisulliset ja toiminnalliset ohjaustaidot olivat riittäviä työelämän vaatimuksiin nähden (kuvio 10). Vastaajista 49 % oli jokseenkin samaa mieltä.

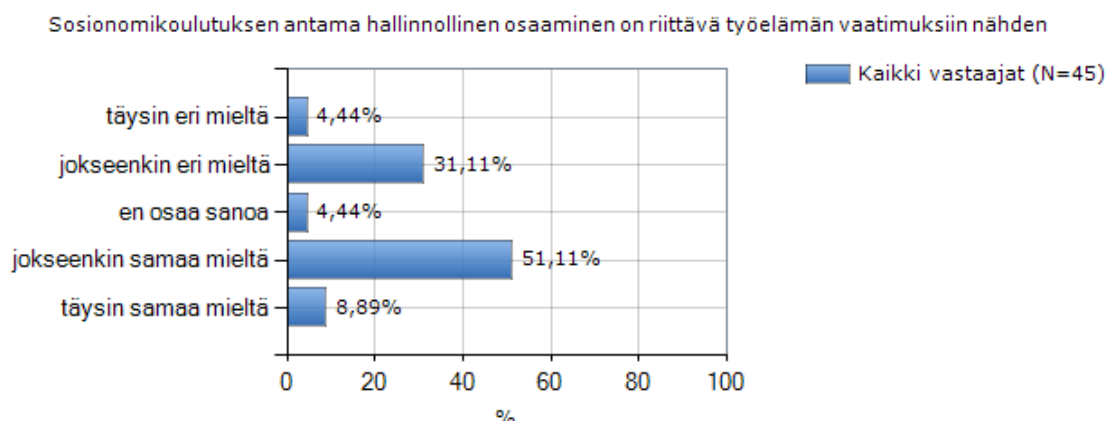
KUVIO 10. Ilmaisullisten ja toiminnallisten ohjaustaitojen riittävyys

Vastaajista 13 % oli täysin samaa mieltä siitä, että sosionomikoulutuksen antama hoitotyön osaaminen oli riittävä työelämän vaatimuksiin nähden (kuvio 11). Hoitotyötä ja lääkehoitoa kuuluu erityiskasvatuksen ja vammaistyön sosionomiopintoihin erityiskasvatus ja hoitotyö-opintojakson yhteydessä. Tämän lisäksi useilla työpaikoilla järjestetään lääkehoidon koulutusta sekä esimerkiksi lääkkeenjaon näyttöjä. Tällä tavalla päivitetään työntekijöiden tietoja sekä opetetaan uutta. Hoitotyö mainittiin koulutuksen kehittämishaasteena seitsemässä avoimessa vastauksessa ja se nostettiin omaksi teemakseen. Lääkehoidon ja hoitotyön osaaminen ei näiden vastaajien mielestä ollut riittävää työelämään nähden.

KUVIO 11. Hoitotyön osaamisen riittävyys

Vastaajista 9 % oli täysin samaa mieltä siitä, että sosionomikoulutuksen antama hallinnollinen osaaminen oli riittävää työelämän vaatimuksiin nähden. Sosionomeista 51 % oli jokseenkin samaa mieltä. Avoimissa vastauksissa palvelujärjestelmäosaaminen, hallinnollinen ja johtamisen osaaminen sekä yrittäjäyys muodostivat keskenään teeman, jonka puitteissa kehittämistarpeita nähtiin 14 vastauksissa.

KUVIO 12. Hallinnollisen osaamisen riittävyys

Mielipidekysymysten vastauksista voidaan vetää johtopäätöksiä siitä, kuinka riittävinä erityiskasvatukseen ja vammaistyöhön suuntautuneet sosionomit kokivat koulutuksessa saadun eri osa-alueiden osaamisen työelämän vaatimuksiin nähden. Vastaajien mielestä eettinen osaaminen oli suhteessa muihin osa-alueisiin riittävintä. Yhteensä 89 % vastaajista oli tästä joko täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä. Ilmaisulliset ja toiminnalliset ohjaustaidot katsottiin seuraavaksi riittävimmäksi, yhteensä 87 % vastaajista oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä. Jokaisen kysymyksen kohdalla yli puolet vastaajista oli täysin samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että kyseinen osaaminen oli riittävää.

Eniten kritiikkiä kohdistui hoitotyön osaamisen riittävyyteen. Vastaajista 42 % oli täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä hoitotyön osaamisen riittävyydestä. Myös hallinnollisessa osaamisessa (täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä yhteensä 36 %

vastaajista) sekä palvelujärjestelmäosaamisessa (täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä 29 % vastaajista) koettiin riittämättömyyttä muita osa-alueita enemmän.

5.6 Sosionomikoulutuksen vahvuudet

Sosionomikoulutuksen vahvuuksia ja kehittämishaasteita kartoitettiin kahden avoimen kysymyksen kautta. Vastauksista nousi esiin selkeästi eri aiheita, joista osaan liittyi sekä kritiikkiä että myönteisiä vastauksia. Vastaukset teemoiteltiin kuuteen eri teemaan (ks. taulukko 7). Sosionomikoulutuksen vahvuuksia kartoittavaan avoimeen kysymykseen saatiin yhteensä 34 vastausta. Seuraavassa esittelemme teemat (kursiivilla) perusteluineen.

Eettisyys ja asiakastyön osaaminen mainittiin sosionomikoulutuksen vahvuutena yhteensä seitsemässä vastauksessa. Eettisyyteen liittyvät keskustelut tunteilla sekä syvälliset pohdinnat mainittiin myönteisinä asioina, jotka myös osaltaan vaikuttavat sosionomien laajaan osaamiseen juuri tällä osa-alueella. Vahvuutena puhuttiin reflektoivasta työtavasta, johon keskustelujen ja pohdintojen kautta on opittu.

Vahva työelämäyhteistyö ja syvä eettinen pohdinta opiskelujen aikana (parantaa omia asiakastyövalmiuksia).

Mielestäni eettisiä asioita käsiteltiin paljon ja se on hyvä ---.

asiakaslähtöisyyden ja eettisen pohdinnan korostaminen

Vahvuuksia löydettiin myös *harjoitteluista, käytännönläheisyydestä ja työelämäosaamisesta*. Ammattikorkeakoulu tunnetaan yleisesti käytännönläheisempänä kuin esimerkiksi yliopisto ja positiivisena asiana mainittiin juuri yhteistyö työelämän kanssa sekä käytännönläheiset opinnäytetyöt.

sosionomikoulutksella olevilla työntekijöillä on enemmän jalat maassa kuin yliopiston käyneillä

Käytännönläheisyys ja työelämälähtöisyys, mahdollisuus monipuolisiin harjotteluihin j käytännönläheisiin opinnäytetöihin

Yhteyden luominen työelämään varhaisessa vaiheessa.---Myös opiskeluaikana harjoittelu ym. paikoista sai sijaisuuksia.

Käytännön osaamisen opettelu työssäoppimisjaksojan avulla

Vahva työelämäyhteistyö ---

Opintojen monipuolisuus ja suuntautuminen nähtiin pääosin vahvuutena. Usean vastaajan mielestä sosionomiopinnot antoivat riittävän laajan tietopohjan eri aiheista, mutta myös syventävästi omasta alasta. Yksi vastaajista mainitsi osaavat opettajat ja pienet ryhmäkoot, jolloin myös yksilöllinen opintojen ohjaus on mahdollista. Sosionomikoulutuksessa on tarjolla monipuolinen opintojaksovalikoima, josta halutessaan voi laajentaa osaamistaan oman kiinnostuksen mukaan myös vapaavalintaisten opintojen muodossa.

Monipuoliset, opiskelijalähtöiset suuntautumisvaihtoehdot/valinnaiset opinnot.

Vastauksissa mainittiin mm. vierailevat luennoitsijat työelämästä, erilaiset projektit sekä vierailut eri organisaatioihin.

Monipuolinen koulutus. Valinnaisilla saa laajennettua omaa osaamistaan kiinnostuksen mukaan.

Monipuoliset opetusjärjestelmät: Vierailevat opettajat, opetusmenetelmät, vierailut muihin tahoihin ja ehdottomasti oppitunneilla itse asioista selvää ottaminen ja alleviivatusti ehdottoman hyvää on monipuoliset kenttäjaksot.

Koulutuksen laaja-alaisuus. Tosin se on myös omista kurssivalinnoista kiinni ja siitä mitä osa-alueita haluaa itsessään kehittää tai vahvistaa työntekijänä.

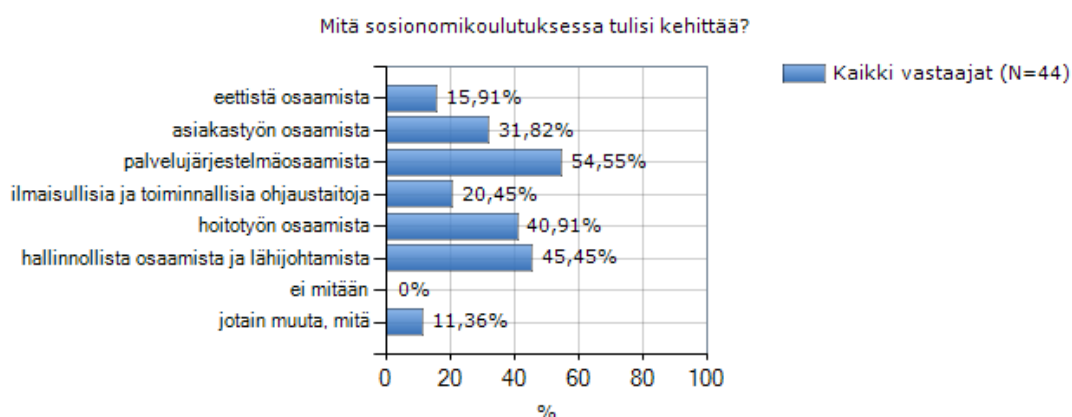
--- Jyväskylässä on mielestäni hyvät suuntautumisopinnot ja ensimmäisen vuoden yleiset perusopinnot antaa yleistä pohjaa ammatilliseen osaamiseen.

Jamk:n vahvuutena ehdottomasti se, että suuntaudutaan vahvasti johonkin osa-alueeseen (esim. juuri vammaistyöhön), eikä räppäistä pintaa joka aiheesta.

Vastausten perusteella koulutus näyttää monipuoliselta. Omat kokemuksemme ovat hyvin samankaltaisia. Erityiskasvatukseen ja vammaistyöhön suuntautumisvaihtoehdon sosionomikoulutus antaa myös hyvät työelämäyhteydet ja käytännön osaamista, mihin pitkät ja hyvin toteutetut harjoittelujaksot vaikuttavat. Sosiaalialan kompetensseista löytyvä eettinen osaaminen on koettu riittäväksi ja koulutuksen katsotaan antaneen asiakastyöhön tarvittavaa osaamista.

5.7 Sosionomikoulutuksen kehittämishaasteet

Sosionomikoulutuksen kehittämishaasteita kysyttiin strukturoidun kysymyksen sekä avoimen kysymyksen avulla. Strukturoidussa kysymyksessä annettiin valmiina samat koulutuksen osaamisalueet, joiden riittävyyttä tarkasteltiin aikaisemmin kyselyssä likert - asteikon avulla. Kaikista kysytyistä osa-alueista löydettiin jotain kehittävää, ja avoimista vastauksista nousi lisäksi esiin uusia osa-alueita. Yhteensä avoimia vastauksia kehittämishaasteista saatiin 34.

KUVIO 13. Sosionomikoulutuksen kehittämishaasteet

Eettisyys ja asiakastyön osaaminen nähtiin avoimissa vastauksissa lähinnä vahvuutena, mutta kahdessa vastauksessa siihen kaivattiin myös kehittämistä. Yleisesti ottaen

erilaisten asiakkaiden ja asiakkaiden perheiden kohtaaminen nousi esiin kehittämissaasteena. Joku vastaajista mainitsi asiakkaan läheisten ja omaisten kanssa toimimisen haasteena, toinen puhui haastavien tilanteiden kohtaamisesta ja kolmas mainitsi eri vamma ryhmien taustatuntemuksen sekä niiden kohtaamisen.

Enemmän eettistä kasvatusta ja asiakkaiden kohtaamista haastavissa tilanteissa. Tosin jokainen tilanne on ainutkertainen, joten kaikkeen ei voi tietenkään valmistautua etukäteen. Olisi kuitenkin hyvä olla jonkinlaiset "aseet" taskussa jos työssään joutuu vaikeisiin tilanteisiin esim. kohtaamaan tuohtuneen perheen tms.

Ehkä erilaisten asiakkaiden kohtaaminen esim. erilaiset vamma ryhmät, erilaiset maahanmuuttajat johon voi kuulua, luku- ja kirjoitustaidottomat, vammaiset, mielenterveysongelmaiset, kielitaidottomat (joiden äidinkielen tulkki löytyy harvoin), eri kulttuurien kohtaaminen, kulttuurisensitiivisyys, herkkyyttä/vaistoamiskykyä tulkita erilaisia asiakastilanteita oikein

--- Nykyisin vammaisten omaiset ovat aktiivisempia kuin ennen ja työtä tehdään nykyisin koko perheen kanssa, ei vain vammaisen ihmisen kanssa. Tähän valmiuksia en omassa koulutuksessani saanut tarpeeksi.

Asiakkaan kohtaamiseen liittyy olennaisesti yhteinen kieli ja erilaiset kommunikointokeinot, jotka mainittiin kehittämishaasteena.

Viittomakieli ja viitottu puhe tai tukiviittomat ---

Vaikka käytännönläheisyys, harjoittelut sekä työelämäosaaminen nähtiin pääasiallisesti koulutuksen vahvuuksina, löytyi myös niihin kehittämistä kaipaavia vastauksia. Vastaajat korostivat harjoittelun ohjauksen merkitystä sekä harjoittelupaikan valintaa. Koulutuksessa ei vastaajien mukaan välttämättä aina saanut omalle ammatilliselle kehitykselleen sopivaa harjoittelupaikkaa. Vastauksissa ilmeni myös harjoittelupaikkojen sopimattomuus koulutusohjelmassa olevien harjoittelun teemoja ajatellen. Vastaajien mielestä harjoittelupaikoista saatu palaute oli tärkeää, näin ollen voitaisiin karsia paljon soveltumattomia paikkoja pois. Kävi myös ilmi, että sosionomi-käsite voi vieläkin joissain työpaikoissa olla tuntematon.

Työelämän kanssa yhteiset projektit ovat tärkeitä, mutta ei aina niin toimivia. Niiden suunnittelu ja kehittäminen vaatii vielä työtä.

Työssä olemisen perusteita eli kuinka toimia työyhteisössä rakentavana tekijänä työyhteisön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Miten työyhteisöt toimivat.

Harjoittelujaksoja kentällä tulisi ohjata mielestäni paremmin, koska oman kokemukseni mukaan jotkut opettajat jättivät opiskelijan kenttajakson ajaksi aikalailla "oman onnensa nojaan". Myös harjoittelupaikkojen työelämäohjaajien perehdyttäminen pitäisi tehdä kunnolla!

Mielenkiintoisena yksityiskohtana yksi vastaajista mainitsi myös ammatillisuuden korostaminen, kun toisaalta olisi pidettävä kiinni opiskelijan omasta persoonallisuudesta.

--- Koulutuksessa korostetaan jatkuvasti ammatillisuutta. Se on hyvä asia mutta voi toimia myös kaksiteräisenä miekkana joillekin henkilöille, varsinkin jos olet jo aikaisemmin ollut työelämässä. On hyvä, että oppilas oppii lakipykälät ja eri toimintatavat mutta persoonallisuuden ei tulisi tukahtua sen alle, että korostetaan tietynlaista ammatillisuutta, joka tekee oppilaista yhdenkaltaista sosionomimassaa, jotka toistavat samaa sosionomimanttraa työelämässään, kuin ovat opiskellessaan oppineet.

Opintojen monipuolisuus ja suuntautuminen nähtiin lähinnä positiivisina asioina, mutta muutamassa vastauksessa nousi esiin näihin osa-alueisiin liittyvää kehittämistä. Vastausten analysoinnissa tulee ottaa huomioon opintojen sisällölliset muutokset vuosien aikana. Valmistuneet olivat pitkältä aikaväliltä, jolloin opetusta on ehditty kehittää ja käytäntöjä muuttaa. Yksi vastaajista mainitsi opettajien ammattitaidon päivittämisen kehittämishaasteena. Itsenäistä opiskelua ei haluttu enempää vaan kontaktiopetuksen määrää tulisi vastaajien mielestä lisätä. Opintojen toistuvuus mainittiin; yhden vastaajan mielestä samoja asioita käytiin monta kertaa läpi turhaan.

Varsinkin ensimmäisenä vuotena kurssien valitseminen oli vaikeaa ja joitan pakollisia kursseja ei ollut riittävästi tarjolla. Etäopiskelua oli välillä jopa liikaakin.

Vaikka tietoa on paljon monesta eri asiasta, niin kaikesta on pintaraapaisu, joka ei riitä työelämässä.---

Hoitotyön ja lääkehoidon osaamiseen kaivattiin avoimissa vastauksissa kehittämistä. Monessa vastauksessa hoitotyön osaaminen nähtiin riittämättömänä tai väärin kohdennettuna työelämän tarpeita nähden. Vastauksissa tuli ilmi, että hoitotyön opintojaksoilla on käsitelty asioita, jotka useimmilla sosionomeille suunnatuilla työpaikoilla ovat tarpeettomia ja opintojaksoilta on puuttunut paljon oleellisia vammaisalalla tarvittavaan hoitotyöhön liittyviä asioita. Lääkehoidon osuutta koulutuksessa tulisi vastaajien mielestä kehittää ja lisätä. Varsinkin asumisyksiköissä lääkehoidon osamista tarvitaan ja sosionomille olisi tärkeää osata sitä.

*Hoidollista työtä olisi saanut olla enemmän, meillä keskityttiin katet-
rointeihin ja muihin epäolennaisiin, kun oltais voitu kokeilla vaihtojen
vaihtoa, toisen syöttöä yms.---*

*hoito-opin ja lääkehuollon opintojen syventäminen (vammainen työssä tu-
lee esiin riittämättömyyttä)*

*Lääkehoidon ja hoitotyön osaamista tulisi painottaa, sillä työelämän
tarpeet vaativat monipuolista ja lain velvoittamaa pätevyyttä ja osaa-
mista (lääkehoito)*

*--- Lääkehoitoa lisää - sitä tarvitaan myös muualla kuin asumisen puo-
lalla---*

Eräs vastaajista myös kritisoi ylipäätään sosionomikoulutuksen vastaavuutta työelämään.

Sosionomikoulutus ei myöskään vastaa työelämää: sosionomin työtehtäviin vammaisalalla kuuluu paljon hoitotyötä ja työ on verrattavissa pitkälti lähihoitajan tehtäviin.

Suurimmaksi kehittämistä tarvitseväksi teemaksi muodostui *palvelujärjestelmäosaaminen, hallinnollinen ja johtamisen osaaminen sekä yrittäjyys*. Näiden osa-alueiden opiskelu jäi monen vastaajan mielestä riittämättömäksi työelämän tarpeisiin nähden. Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosiaalialan opetussuunnitelmassa (2010) hallinnollinen osaaminen ja yrittäjyys kuuluvat Lähijohtaminen ja kehittäminen vammaistyössä – opintokokonaisuuden (25op) alle ja palvelujärjestelmäosaaminen kulkee rinnalla opiskelun eri vaiheissa. Hallinnon osaamiseen liittyen mainittiin myös harjoittelupaikan tärkeys.

--- Alemmassa korkeakoulututkinnossa pitäisi olla enemmän lähijohtamista, sillä taitoa tarvitaan jo ennen kuin saattaa olla mahdollisuus opiskella lisää---

Lisätä opiskelijoiden valmiuksia tартtua työelämässä esimiesasemaan.

Palvelujärjestelmäosaaminen jäi hieman heikoksi sekä hallinnollinen osaaminen (=työvuorolistojen tekeminen, oman esimiesosaamisen kehittäminen ja pohdinta).

Hallinnon opinnoissa kehittämistä. Vammaisalalla esim. etuuksien hakeminen on tärkeää ja koen, että koulutus ei antanut tähän valmiuksia.

5.8 Yhteenveto tuloksista

Strukturoitujen kysymysten perusteella vastaajat olivat pääosin samaa mieltä siitä, että sosionomikoulutuksen eri osa-alueiden antamat valmiudet olivat riittäviä työelämän tarpeisiin nähden. Kaikissa vastauksissa yli puolet vastasi jokseenkin tai täysin samaa mieltä. Erikseen kysyttäessä kehittämistä löydettiin kuitenkin kaikista valmiiksi annetuista osa-alueista. Avointen kysymysten vastauksista löytyi monenlaisia mielipiteitä ja niiden puitteissa kehittämishaasteita tarkennettiin. Yleiskuva valmistuneiden sosionomien vastauksia koulutusta ja työelämää koskien oli pääosin myönteinen.

Tulosten perusteella sosionomit ovat työllistyneet hyvin vammaisalalle. Työllistyminen on ollut nopeaa heti valmistumisen jälkeen. Huomioitavaa kuitenkin on, että valmistumisen jälkeen yli puolet on työskennellyt tehtävissä, joihin olisi riittänyt toisen asteen tutkinto. Positiivista on, että suuri osa vastaajista työskenteli edelleen vammaisalalla kyselyn toteuttamisen hetkellä.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun erityiskasvatuksen ja vammaistyön sosionomikoulutuksen vahvuuksina nousivat esiin monipuolisuus, käytännönläheisyys sekä vahvat suuntautumismahdollisuudet. Jo koulutusaikana luotujen työelämäyhteyksien tärkeyttä korostettiin, vaikka harjoittelujen toteutus kokonaisuudessaan ei vastaajien mie-

lestä aina täysin toiminut. Asiakastyön osaamisessa ja eettisessä osaamisessa nähtiin myös paljon vahvuuksia.

Kehittämishaasteita nähtiin erityisesti hallinnollisessa osaamisessa ja lähijohtamisessa sekä palvelujärjestelmä- ja hoitotyön osaamisessa. Tämän lisäksi haastavien tilanteiden, asiakkaiden ja omaisten sekä eri vammaryhmien kohtaaminen mainittiin koulutuksessa kehittämistä tarvitsevana osa-alueena.

Yhteenveto avoimista kysymyksistä esiin nousseista teemoista ja niihin liittyvistä vastauksista				
Teema		Vahvuuksiin liittyviä vastauksia	Kehittämistarpeisiin liittyviä vastauksia	Vastauksia yhteensä
Opinnot ylipäättään	Monipuolisuus/ laajuus (alateema)	14	-	14
	Suuntautuminen/opiskelijäläh töisyys (alateema)	13	2	15
Käytännönläheisyys/ harjoittelut/ työelämäosaaminen		19	6	25
Eettisyys/ asiakastyön osaaminen		7	2	9
Hoitotyö/ lääkehoito		-	7	7
Palvelujärjestelmäosaaminen/ hallinnollinen ja johtamisen osaaminen/ yrittäjyys		-	14	14
Asiakkaan omaisten/ haastavien tilanteiden/ erilaisten asiakkaiden kohtaaminen		-	4	4

TAULUKKO 7. Yhteenveto avointen vastausten teemoista

Yhteenveto tuloksista		
Yleistä sosionomien työllistymisestä	Koulutuksen vahvuuksia	Koulutuksen kehittämishaasteita
nopea työllistyminen valmistumisen jälkeen	monipuolisuus	hallinnollinen osaaminen ja lähijohtaminen
hyvä työllisyystilanne	käytännönläheisyys ja työelämäyhteydet	palvelujärjestelmäosaaminen
työpaikka usein jo opiskeluaikana	vahvat suuntautumisvaihtoehdot	hoitotyön osaaminen
suuntautuneisuus oman alan töihin	eettinen osaaminen ja asiakastyön osaaminen	lääkehoidon osaaminen
ylikouluttautuminen	ilmaissuunnitelmat ja toiminnalliset ohjeistukset	erilaisten asiakkaiden ja omaisten kohtaaminen

TAULUKKO 8. Yhteenveto tutkimuksen tuloksista

5.9 Sosionomien terveisiä

Kyselyn lopussa oli tilaa vastaajien vapaalle sanalle. Sen puitteissa ei ilmennyt uutta tietoa, vaikka esiin nousi jo aiemmin vahvuuksina ja kehittämishaasteina mainittuja asioita Vapaan sanan kentästä nousi esiin kommentteja, onnentoivotuksia ja yleistä puhetta sosionomikoulutuksesta.

Sosionomien pitäisi pitää itsestään melua enemmän ---

Miehiä pitäisi saada motivoitua sosionomikoulutukseen. Heistä olisi hyötyä jo opiskeluvaiheessa naisvaltaisissa ryhmissä sekä aikanaan työelämän haasteissa.

Toivottavasti vammaistyön suuntautumisvaihtoehto eläisi ja voisi hyvin jatkossakin - antoisaa työtä olen koulutuksen myötä päässyt tekemään -

--

--- *Tehtäväsarkaa sosionomiopinnoista vastaaville ihmisille riittää. Muutoksia opintokokonaisuuksiin pitäisi tehdä aika nopeallakin tahdilla, että pysyy työelämän muutoksen mukana. Erityisesti puhun nyt hallinnollisesta puolesta.*

--- *Henkilökohtainen tuntemukseni on, että tällä hetkellä sosionomiopintojen ja työelämän vaatimukset eivät kohtaa. Opiskelijalla ei ehkä ole realistista kuvitelmia siitä mitä hänen työnsä oikein saattaa tulevaisuudessa sisältää, Oman kokemukseni mukaan työelämä vaatii tänä päivänä yhä enemmän hoidollisia toimenpiteitä kuin aikaisemmin, koska asuntoloiden, toimintakeskusten ym. asiakaskunnassa on paljon vaikeasti kehitysvammaisia, jotka ovat aiemmin asuneet laitoshoidossa. Koulutus ja työ eivät useinkaan kohtaa kuvitellulla tasolla, sillä moni sosionomi tekee samaa työtä samassa työpaikassa olevien lähihoitajien kanssa. Sellaisia työpaikkoja on harvoin tarjolla missä pääsisi oikeasti toteuttamaan koulutuksessa saatuja valmiuksia, kykyjä ja oikeuksia.*

Sosionomikoulutus on antanut minulle hyviä ja monipuolisia työkaluja työhöni

Sosionomikoulutus on antanut hyvät eväät työelämäään. Käytännöntyössä oppii parhaiten, joten harjoittelujaksojen onnistuminen ja hyvien, opettavien paikkojen saamisella on ollut iso merkitys mm. nykyisiin työmahdollisuuksiin.

Koulutus on vastannut monelta osin työelämän odotuksia

Olen tyytyväinen koulutukseeni, olen osannut hyvin hoitaa työni sen avulla, mutta toki opin koko ajan lisää. Oma asenne ratkasee paljon!

6 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS

Tutkimuksen luotettavuutta on hyvä tarkastella viimeistään aineiston keruun jälkeen. Opinnäytetyömme tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että se on toteutettu kahden opiskelijan yhteistyönä. Kahden henkilön toimesta tehty oman tekstin ja kyselyn tulosten kriittinen pohdinta toimii usein tehokkaammin kuin yksin mietitty analyysi. Tämän lisäksi ennen varsinaista kyselyä lähetetyn testikyselyn vastausten myötä pystyimme muokkaamaan varsinaista kyselyä vielä selkeämmäksi, vaikka loppujen lopuksi testikyselyyn ei tullutkaan suuria muutoksia. (Hirsjärvi ym. 2010, 231-233.)

Opinnäytetyötä tehdessä on tärkeä raportoida tutkimuksen teon eri vaiheista mahdollisimman tarkasti. Tutkimuksen teossa haastavaa oli se, että alussa käytettävissä oli nimilista kaikista valmistuneista sosionomeista Listasta ryhmätunnuksen mukaan poimittujen erityiskasvatuksen ja vammaistyön opiskelijoiden joukkoon on voinut inhimillisistä syistä joutua jonkun muun ryhmän opiskelija tai joku oikean ryhmän opiskelija on saattanut jäädä ulkopuolelle. Kyseiset virheet ovat kuitenkin pieniä, sillä yli puolet alustavan saatekirjeen saaneista vastasi siihen myöntävästi. Tällöin voidaan päätellä, että viesti oli mennyt oikealle henkilölle. Alustavien saatekirjeiden lähettäminen oli opiskelijoiden oikean henkilöllisyyden varmistamisen sekä myös motivoimisen kannalta tärkeää – alustaviin saatekirjeisiin vastauksia saatiin sama määrä kuin varsinaiseen kyselyyn. (Hirsjärvi ym. 2010, 231–233.)

Kyselyn vastaukset saatuamme huomasimme yksityiskohtia, joita olisi pitänyt tarkastella lähemmin ennen julkaisemista. Virhemarginaalia saattoi aiheuttaa kysymys viimeisimmästä tutkinnosta. Digium - järjestelmä antoi pudotusvalikon koulutusvaihtoehdot automaattisesti, ja vastaaja saattoi valita viimeisimmäksi tutkinnokseen alemman korkeakoulututkinnon. Käsitteenä alempi korkeakoulututkinto saattaa olla harhaanjohtava, sillä se on käytännössä sama kuin ammattikorkeakoulututkinto. Alempi korkeakoulututkinto tarkoittaa yliopistomaailmassa kandidaatin tutkintoa, joten vastauksista ei voida päätellä, kuinka vastaajat ovat vaihtoehdon tulkinneet. Epäselvyyttä saattoi aiheuttaa myös vaihtoehto ”ylioppilas”, jonka voi käsittää lukion läpikäyneeksi tai yliopistossa opiskelevaksi henkilöksi.

Kyselyssä oli myös kysymys, joka tulosten keräämisen jälkeen osoittautui epäolennaiseksi tutkimuskysymyksiä ajatellen. Tämä oli kysymys koskien aikaa, jonka vastaajat olivat työskennelleet vammaisalalla. Vastausten analysoinnin jälkeen kävi ilmi, ettemme saaneet luotettavaa informaatiota kysymyksen vastauksista. Tämä johtui siitä, että vastaajat olivat valmistuneet sosionomiksi pitkällä aikavälillä, eikä valmistumisvuotta eritelty erikseen muualla kyselyssä.

Vastaajille haluttiin tietoisesti antaa mahdollisuus vapaaseen itseilmaisuun rajaamatta aihealuetta. Tätä varten kyselyn lopussa oli tilaa ”vapaalle sanalle”. Vastaukset

olivat moninaisia, mutta niistä ei noussut esiin enää uutta, tutkimuskysymyksien kannalta olennaista tietoa. Kommentteja liitettiin opinnäytetyön kirjalliseen osaan elävöittämään tekstiä.

Opinnäytetyömme aihe on herättänyt meissä paljon ajatuksia aina koulutuksen aloittamisesta lähtien. Vaikka tiedostimme, että meillä oli vahvoja mielipiteitä sosionomien työllistymisestä ja koulutuksesta, saimme ohjaajiltamme kritiikkiä liian subjektiivisesta tekstistä ja esimerkiksi liian tunnepitoisista sanavalinnoista. Ohjauksen myötä tähän kiinnitettiin erityisesti huomiota koko opinnäytetyöprosessin ajan. Tutkijoiden tulisi välttää liian läheistä suhdetta tutkimuksen aiheeseen. Omat mielipiteet ja pohdinta ovat luonnollisesti tärkeä osa opinnäytetyötä, mutta tutkimuksen teossa teksti tulisi pitää objektiivisena. (Hirsjärvi, ym. 2010, 310.)

Tutkimuksen tulosten käsittelyvaiheessa inhimilliset virheet ovat käytännössä mahdollisia, sillä Digium - järjestelmä laski valmiiksi halutut prosentit ja muodosti havainnollistavat pylvästaulukot. Avointen kysymysten kohdalla vastaukset teemoiteltiin luotettavan kokonaiskuvan saamiseksi.

7 POHDINTA

7.1 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyön lähtöajatuksena oli tutkia mahdollisimman laajasti erityiskasvatukseen ja vammaistyyöhön suuntautuneiden sosionomien työllistymistä, mutta saatavilla olevat resurssit olivat luonnollisesti rajalliset. Aiheen rajaaminen oli haasteellista ja jouduimme karsimaan useita potentiaalisia näkökulmia. Tutkimuskysymykset tarkentuivat ja kaventuivat prosessin aikana, mutta työn kokonaisuutta ajatellen olennaimmat asiat tulivat esiin ja näin ollen onnistuimme aiheen rajaamisessa.

Haasteellisimmaksi asiaksi muodostui valmistuneiden tavoittaminen. Olimme virheellisesti olettaneet yhteystietojen löytyvän helposti koulumme kautta. Huomasimme, että valmistuneet olivat verkostoituneet keskenään sosiaalisessa mediassa – yhden

valmistuneen julkiselta kaverilistalta Facebookista löytyi helposti kymmenen muuta. Näin ollen opinnäytetyöprosessissa keskeisiksi työvälineiksi muodostui Internet. Prosessiamme hidasti toisen tekijän kolmen kuukauden ulkomaanvaihto maahan, jossa Internetin käyttö oli haasteellista. Suomessa Internet päinvastoin helpotti työntekoa ja tietojen sekä ajatusten jakamista huomattavasti.

Tiedostimme opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa, että meillä oli aiheesta vahvoja mielipiteitä. Opiskeluryhmässämme olimme käyneet keskustelua muun muassa siitä, työllistyvätkö sosionomit koulutustaan vastaaviin ja tarpeeksi vaativiin työtehtäviin. Olimme oman kokemuksemme kautta huomanneet, että työkentällä sosionomit ja lähihoitajat työskentelivät toisinaan täysin samoissa tehtävissä. Aluksi omat pelkomme valmistumisen jälkeisestä työelämästä paistoivat opinnäytetyön tekstistä vahvasti läpi. Prosessin aikana opimme suhtautumaan aiheeseen neutraalimmin, ja loppujen lopuksi tulosten kautta huomasimme pelkojemme olleen osaksi täysin aiheettomia. Tällä kertaa tieto ei lisännyt tuskaa, vaan aiheen syvemmän tarkastelun kautta esiin nousi useita positiivisia näkökulmia, joita emme aikaisemmin olleet osanneet ajatella. Tulokset kyllä osoittivat, että yli puolet vastanneista työskenteli heti valmistumisensa jälkeen tehtävissä, joihin olisi riittänyt toisen asteen tutkinto. Tästä huolimatta tuloksista sai kokonaisuudessaan ensisijaisesti myönteisen ja toiveikkaan kuvan sosionomien työtilanteesta.

Motivaatio opinnäytetyöhön vaihteli jatkuvasti sen tekemiseen kuluneen pitkän aikavälin sisällä. Yllättävää ja myönteistä oli, että mitä pidemmälle prosessissa päästiin, sitä mielenkiintoisemmaksi itse aihe ja opinnäytteen työstäminen osoittautui. Laajan opinnäytetyön tekeminen oli haasteellisin työ koko opiskeluaikana, ja oli hienoa huomata, kuinka prosessin aikana taidot tieteellisen tekstin tuottamisessa ja tarkastelemisessa kasvoivat koko ajan.

Kuten jo aiemmin tehdyt tutkimukset, myös tämän opinnäytetyön tutkimus lupaa vammaistyöhön ja erityiskasvatukseen suuntautuneille sosionomeille hyvää työllisyystilannetta. Talentia ry:n vuoden 2009 Urapolut - selvityksen (2009) mukaan sosiaalialan työllisyystilanne on parantunut joka vuosi ja valmistuneet työllistyvät nope-

asti. Oman tutkimuksemme tulokset tukevat aiempien tutkimusten tuloksia. Kentällä vammaistytöitä tehneenä voimme omasta kokemuksestamme todeta, että päteviä vammaisalan osaajia tarvitaan.

7.2 Sosionomikoulutuksen sisällön kehittäminen

Opinnäytetyössämme sosionomikoulutuksen vahvuuksina nousivat esiin *eettinen ja asiakastyön osaaminen, ilmaisulliset ja toiminnalliset ohjaustaidot, käytännönläheisyys ja työelämäyhteydet* sekä *koulutuksen monipuolisuus ja vahva suuntautuminen*. Eniten kehittämistä nähtiin *hoitotyön ja lääkehoidon osaamisessa, palvelujärjestelmäosaamisessa, erilaisten asiakkaiden ja hankalien tilanteiden kohtaamisessa sekä hallinnollisessa osaamisessa*. Rätty ja Tolvanen (2008, 155) mainitsevat kehittämishaasteiksi muun muassa sosionomin *koulutuksen ja työelämän entistä tiiviimmän yhteistyön*. Laadukkaiden palvelujen saannin varmistamiseksi vammaistytöiden osaamista tarvitaan lisääntyvissä määrin, ja avain osaavien ammattilaisten kouluttamiseen on kentältä saatu tieto ja kokemus. Harjoittelun merkitystä korostettiin kyselyn vastauksissa useaan otteeseen.

Palvelujärjestelmäosaaminen sekä hallinnollinen osaaminen ja lähijohtaminen ovat aihealueita, joita on teoriassa välttämättömän tärkeää käsitellä kontaktiopintoissa, mutta joiden syvempi sisäistäminen tapahtuu paremmin käytännön harjoitteluissa. Mielekäs harjoittelupaikka antaa paljon kehittäviä kokemuksia työelämää ajatellen, kun taas epäonnistuneet harjoittelukokemukset saattavat luoda kielteisen kuvan työkentästä. Eräs kyselyyn vastanneista kaipasi lisää harjoittelun ohjausta – varsinkin ensimmäisten harjoittelujen onnistumisen kannalta oman harjoittelua ohjaavan opettajan kanssa tehty tiivis yhteistyö on tärkeää. Aina harjoittelupaikka ei tietenkään ole toiveiden mukainen, mutta toisaalta haastava työympäristö antaa eväitä varsinaista työelämää varten. Jokainen harjoittelun osapuoli, opettaja, ohjaaja ja opiskelija, luonnollisesti vaikuttaa osaltaan harjoittelun onnistumiseen.

Toinen tärkeä kehitettävä osa-alue erityiskasvatuksen ja vammaistyön suuntautumisvaihtoehdon sosionomikoulutuksessa on *hoitotyön ja lääkehoidon osaaminen*. Varsinkin vaikeasti vammaisten kanssa työskenneltäessä hoitotyön merkitys korostuu. Tämä näkyi myös kyselyn vastauksissa – hoitotyön ja lääkehoidon opetusta kaivattiin lisää. Kenties hoitotyön opetuksen sisältöä olisi syytä päivittää ja keskittyä nimenomaan sosionomin työn kannalta olennaisen perushoitotyöhön, kuten lääkkeiden jakamiseen, syöttämiseen ja esimerkiksi perushygienian ylläpitämiseen. Hoitotyön tunneilla harjoitellut spesifisemmät asiat kuten katetrointi ja subkutaani-injektion antaminen voidaan tarvittaessa opetella työn ohessa. Itse koimme hoitotyön tuntien parhaimman hyödyn olevan mm. nostoharjoituksissa ja muissa päivittäistoimenpiteissä.

Kontaktiopetus nähtiin tärkeänä muutamassa vastauksessa. Itse olemme kokeneet, että vammaistyön ryhmämme on mahdollisesti vähäisestä opiskelijamäärästä johtuen joutunut luopumaan liikaa kontaktitunneista. Opiskelijoita on hyvä kannustaa itseohjautuvaan opiskeluun ja verkkokurssit sekä muu itsenäinen opiskelu toimivat ehdottomasti osana opintoja, mutta pääpaino tulisi kuitenkin mielestämme olla edelleen kontaktiopetuksessa. Varsinkin vaativalla vammaisalalla mikään ei voi korvata asiantuntevien opettajien esimerkkejä ja suoraan kentältä tulevien ammattilaisten luentoja. Se, että opettajat päivittävät tietojaan kenttätöissä aika-ajoin, osoittaa opetuksen laadun ylläpitämistä ja kehittämistä.

7.3 Työelämän kehittyminen

Tutkimuksen tuloksista voidaan päätellä, että kokonaisuudessaan vammaistyön sosionomien työllisyystilanne on hyvä. Huomattavan suuri osa vastanneista oli työelämässä jo ennen valmistumistaan tai työllistyi hyvin pian. Kuitenkin suuri osa oli ensimmäisessä työpaikassaan toiminut tehtävissä, joihin olisi riittänyt toisen asteen tutkinto. Tämä on asia, johon mielestämme olisi tarpeellista puuttua. Mitään tutkintoa ei pidä väheksyä, mutta ylikouluttautuminen ei ole mielekästä saati kannattavaa.

Sosionomin korkeakoulututkinto on laajempi kuin toisen asteen lähihoitajan tutkinto. Lähihoitajan ja sosionomin paikkoihin vammaistyön kentällä tarvitaan ehdottomasti vielä lisää pohdintaa ja tarkennusta. Suurin osa työnimikkeensä antaneista vastaajista (24/37) toimi töissään ohjaaja-nimikkeellä. Itse olemme työelämässä huomanneet, että esimerkiksi asumispalvelujen työntekijöiden nimikkeitä pyritään yhtenäistämään. Näin ollen aiemmin hoitajan nimikkeellä työskennelleet lähihoitajat toimivat nykyään myös ohjaajan nimikkeellä eikä selkeää linjausta nimikkeiden käytöstä vielä tunnu olevan. Vammaistyössä tarvitaan monipuolista osaamista, eikä työtehtäviä voi täysin rajata koulutukseen katsoen. Hallinnollisten ja johtotehtävien ulkopuolella vammaistyössä tarvitaan ohjaustaitojen ja asiakastyön osaamisen lisäksi ehdottomasti myös hoitotyön osaamista. Lähihoitajilla tuntuu kuitenkin olevan enemmän hoitotyön taitoja, kun taas sosionomeilla on syvempää tietoa ja osaamista ohjaustaidoista. Paljon on myös kiinni opiskelijan/työntekijän omasta aktiivisuudesta ja mielenkiinnonkohteista, mutta kenties suurempiin linjauksiin olisi tarvetta.

Oman näkemyksemme ja kokemuksemme mukaan sosionomikoulutuksessa korostetaan voimavara- ja asiakaslähtöisyyttä. Asiakasta pyritään ohjaamaan mahdollisimman itsenäiseen ja kehittäväan toimintaan. Sosionomi voi ohjaajana työskennellä useissa työympäristöissä ja ohjaaminen voidaan nähdä laajana käsitteenä. Toimintakeskuksessa ryhmän ohjaaminen on yhtälailla sosionomin koulutusta vastaavaa työtä kuin asumisyksikössä asiakasta itsenäiseen elämään tukeva toiminta. Näin ollen esimerkiksi hoitotyötä ei voida täysin erottaa sosionomin työnkuvasta. Yksi erityisimmistä asioista sosionomin työotteessa on nimenomaan asiakkaan omatoimisuuteen perustuva ohjaaminen eikä missään nimessä puolesta tekeminen.

Vammaisalalla määriteltyjen ammattinimikkeiden ja kelpoisuuksien lisäksi työntekijän vahva ammatti-identiteetti on työssä jaksamisen ja osaamisen kannalta tärkeää. Ammatti-identiteetti kehittyy monen eri tekijän kautta. Ammattiryhmään kuuluminen ja yhteisöllisyys, oman työnkuvan sisäistäminen ja tehtävien osaaminen sekä eettisten periaatteiden mukaan toimiminen muodostavat ammatti-identiteetin, jonka tulisi pystyä vastaamaan siihen, mikä ja millainen esimerkiksi sosionomi ja hänen työnkuvansa on (Santala 2008, 81). Sosionomikoulutus on suhteellisen nuori, joten

kenties sosionomien ammatti-identiteetti on vasta muovautumassa. Ajan myötä se toivottavasti vahvistuu ja sosionomit edelleen jatkavat asemansa vakiinnuttamista oikeissa, koulutusta vastaavissa ja mielekkäissä työtehtävissä.

Itse olemme kokeneet rajanvedon muihin suuntautumisvaihtoehtoihin omaa ammatti-identiteettiä vahvistavana ja opintojen painotusta selkeyttävänä asiana. Tiiviin opiskeluryhmän henki on myös ollut hyvä ja auttanut opinnoissa jaksamisessa. Toisaalta opiskelijan omat, entistä suuremmat vaikutusmahdollisuudet omien opintojen kulkuun voivat olla mielekkäämpiä kuin ennalta tarkasti määritelty opintie.

7.4 Jatkotutkimusideat

Kyselyn vastauksissa osa vastaajista koki selkeiden suuntautumisvaihtoehtojen olleen myönteinen asia. Tällä hetkellä suuntautumisvaihtoehtoista on luovuttu ja vuonna 2010 opintonsa aloittaneet sosionomit saattoivat viimeisenä ryhmänä valita erityiskasvatuksen ja vammaistyön suuntautumisvaihtoehdon syksyllä 2011. Kannattavaa olisi toteuttaa opinnäytetyömme kaltainen tutkimus uudestaan Jyväskylän ammatti-korkeakoulusta valmistuneille vammaistyön osaajille esimerkiksi kymmenen vuoden kuluttua. Nähtäväksi nimittäin jää, miten suuntautumisvaihtoehtoista luopuminen vaikuttaa vammaistyön opetuksen sisältöön ja valmistuvien sosionomien osaamiseen sekä siihen, miten kentällä muutokseen suhtaudutaan.

Opinnäytetyömme aihe on tärkeä ja ajankohtainen, mutta tutkimusjoukkomme oli suhteellisen pieni. Samankaltainen tutkimus nimenomaan vammaistyön osaajien työllistymisestä olisi mielenkiintoista toteuttaa valtakunnallisella tasolla. Selkeiden suuntautumisvaihtoehtojen puutteen takia tutkimuksen toteuttaminen saattaa olla haastavaa, mutta kyselyn avulla voitaisiin esimerkiksi lähestyä jo työelämässä olevia vammaistyötä tekeviä sosionomeja. Näin voitaisiin myös kaikkia Suomen ammatti-korkeakouluja ja niiden vammaistyön opetuksen laatua sekä sisältöä vertailla keskenään nimenomaan opiskelijan näkökulmasta. Tästä vielä yksi askel pidemmälle olisi selvittää sosiaalialan ammattikorkeakoulututkimnon näkyvyyttä muualla Euroopassa

sekä vastaavanlaisten koulutusten sisältöjä. Sosionomi-nimike on vähitellen tullut tutuksi Suomen sosiaalialan työkentällä, mutta tunnetaanko sitä missään Suomen ulkopuolella ja mitä vastaavia tutkintoja Suomen rajojen ulkopuolella järjestetään?

Neljäs mielenkiintoinen tutkimusidea olisi nimenomaan sosionomin ja lähihoitajan työnkuvien ja – tehtävien vertailu. Vaikka kyse on kahdesta täysin eriasteisesta tutkinnosta, sosionomit ja lähihoitajat varsinkin vammaistyön kentällä työskentelevät samankaltaisissa työtehtävissä. Muutama kyselyyn vastanneista nosti tämän esille ja joku oli tehnyt useamman vuoden sosionomikoulutuksen käyneenä työtä, johon olisi riittänyt lähihoitajan pätevyys. Kummankin tutkinnon suorittaneita tarvitaan vammaistyön kentällä, mutta miten työnkuvat voitaisiin rajata tarkemmin, onko se ylipäätään mahdollista tai kaikkien mielestä edes tarpeellista?

Ajantasaisen tiedon kerääminen vammaisalan kentältä on lähtökohta koulutuksen kehittämiseksi. Valmistuneiden opiskelijoiden näkemykset ovat arvokasta tietoa koulutuksen järjestäjille ja myös työelämässä voidaan hyödyntää tutkimusten tuloksia. Koulutuksen kehittämishaasteet nousevat valmistuneiden työelämäkokemuksista ja näin ollen koulutuksen ja työelämän yhteistyö on välttämätöntä. Keräämällä luotettavaa tutkimustietoa ja kehittämällä koulutusta mahdollistetaan ammattitaitoisten vammaisalan osaajien työpanos myös tulevaisuudessa.

LÄHTEET

ECTS-kompetenssit. Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK)-tutkinto. Sosiaaliportti. Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto. Viitattu 10.9.2011.

http://www.sosiaaliportti.fi/File/c16110a5-e16c-4834-9532-48847ff5dd52/Sosionomi_AMK_Kompetenssit_15042010.pdf

Harjula, M. 1996. Vaillinaisuudella vaivatut. Vammaisuuden tulkinnot suomalaisessa huoltokeskustelussa 1800-luvun lopulta 1930-luvun lopulle. Suomen Historiallinen Seura. Helsinki: Hakapaino Oy.

Harjulahti, E., Heikkilä, J. Kallioinen, O., Mäkelä, L., Nieminen, M., Seppänen, L. & Auvinen, P. 2006. Ammattikorkeakoulujen yleiset kompetenssit. Sosiaalialan opetus-suunnitelma 2010-2011. JAMK. Viitattu 12.9.2011.

http://www.jamk.fi/instancedata/prime_product_intranet/jamk/embeds/wwwstructure/23995_SSO_hyvaksytty.pdf

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15-16.p. painos. Hämeenlinna 2010: Kariston Kirjapaino Oy.

Iso sivistyssanakirja. 2006. Päätoimittaja Kalevi Koukkunen. Juva: WSOY.

JAMK Koulutustarjonta, sosiaalialan koulutusohjelma. 2011. Jyväskylän ammattikorkeakoulun nettisivut. Viitattu 14.9.2011.

<http://www.jamk.fi/koulutus/tutkinnot/nuoret/sosiaaliaterveysala/sosiaaliala>

Korpi, J. 2007. Suo, kuokka ja Jari. Vammaisten oikeuksia raivaamassa. Toim. Konttinen, J-P., Könkkölä, K., Saraste, H. Vammaisten Ihmisoikeuskeskus – VIKE. Vaasa: Oy Arkmedia Ab.

Koskimies, H. 2011. Perhetyö ja palveluohjaus. Ammatillinen kehittyminen-teema. Diaesitys. Jyväskylä.

L 29.4.2005/272. Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksesta. Säädös valtion säädöstietopankki Finlexin sivuilta. Viitattu 18.11.2010.

<http://www.finlex.fi>

L 9.5.2003/351. Ammattikorkeakoululaki. Säädös valtion säädöstietopankki Finlexin sivuilta. Viitattu 7.9.2011. <http://www.finlex.fi>

Lamminen, V. & Lemmetyinen, V. 2004. Sosionomina (AMK) työelämää. Jyväskylän ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sosionomien (AMK) työllistymisen. Opin näytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, sosiaali- ja terveysala, sosiaalialan koulutusohjelma.

Räty, R. & Tolvanen, T. 2008. Sosionomi vammaistyön osaajana. Teoksessa 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Toim. Viinamäki, L. Anjalankoski: Solver palvelut Oy. 143-155,

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 14.9.2011.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>

Santala, J. 2008. Sosiaalityö sosionomien (AMK) kodiksi – Sosionomien (AMK) ja sosiaalityöntekijöiden välisestä työnjaosta kunnallisessa sosiaalityössä. Teoksessa 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Toim. Viinamäki, L. Anjalankoski: Solver palvelut Oy. 76-84.

Sijoittumisseuranta vuonna 2008 valmistuneille. 2009. Ristiintaulukoinnit, toteutus Jyväskylän ammattikorkeakoulu/Elina Kirjalainen. Sähköpostiliite Elina Kirjalaiselta 15.12.2010.

Sosiaaliala HAMK. 2011. Hämeen ammattikorkeakoulu. Viitattu 1.9.2011.
<http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMK/koulutus/Nuorisokoulutus/sosiaaliala>

Sosiaalialan ammatit ja kelpoisuudet, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Viitattu 19.10.2011.
http://www.talentia.fi/tyoelama/sosiaaliala/amatit_ja_kelpoisuudet

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto. Sosiaaliportti 2010. Viitattu 25.8.2010.
http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/sosiaalialanverkosto/sosiaaliala_ammattikorkeakouluissa/

Sosiaalialan korkeakoulutuksen suunta. 2007. Opetusministeriö: koulutus- ja tiedepolitiikan osasto. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:43. Viitattu 31.8.2011
[http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/tr43.pdf?lang=](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/tr43.pdf?lang=fi)

Sosiaalialan koulutusohjelman opetussuunnitelma 2010. Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2010. Viitattu 13.9.2011.
http://www.jamk.fi/instancedata/prime_product_intranet/jamk/embeds/wwwstructure/23995_SSO_hyvaksyty.pdf

Sosiaalialan koulutusohjelman opetussuunnitelma 2011. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 19.10.2011.
http://www.jamk.fi/download/30187_SSO_OPS2011_hyvaksyty.pdf

Sosiaalialan koulutukset ja kelpoisuudet - kelpoisuusesite, Talentia ry. Viitattu 19.10.2011. <http://www.talentia.fi/files/64/Kelpoisuusesite.pdf>

Sosiaalialan opintojen rakenne, laajuus ja eteneminen JAMK 2010. Jyväskylän ammattikorkeakoulun nettisivut. Viitattu 14.9.2011.

https://webas.intra.jypoly.fi/pls/asio/asio_rakenne_julkaisu.rakenne_osaamisalue?c_kohj=SSO&csuunt=999999&cvuosi=05&caste=N&carik=2010-2011

Sosiaali- ja terveysalan koulutustarjonta JAMK 2011. Jyväskylän ammattikorkeakoulun nettisivut. Viitattu 14.9.2011.

<http://www.jamk.fi/koulutus/tutkinnot/nuoret/sosiaalijaterveysala>

Tolonen, M. 2009. Vastavalmistuneiden urapolut 2009: vuosina 2007-2008 valmistuneiden Talentian jäsenten sijoittuminen työelämään. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Viitattu 2.12.2010.

http://www.talentia.fi/files/99/Urapolku_2009.pdf

Tutustu JAMKiin. 2011. Jyväskylän ammattikorkeakoulun nettisivut. Viitattu 14.9.2011. <http://www.jamk.fi/tutustu>

VAMPO 2010-2015. Vahva pohja osallisuudelle ja yhdenvertaisuudelle. Suomen vammaispoliittinen ohjelma VAMPO 2010-2015. 2010. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 11.9.2011. http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/_julkaisu/1522141

Viitapohja, K. 2010. Kehitysvammahuollon historiaa. Kehitysvammahuollon tietopankki. Kehitysvammaisten Uudenmaan tukipiiri ry. Viitattu 1.9.2011.

<http://www.saunalahti.fi/kup/kirjat/yleishis.htm>

Visio, missio ja arvot. JAMK 2010. Jyväskylän ammattikorkeakoulun nettisivut. Viitattu 14.9.2011. <http://www.jamk.fi/tutustu/esittely/visio>

YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista ja sopimuksen valinnainen pöytäkirja. 2009. Johdanto: Sarvi, T. & Konttinen, J-P. Suomen YK-liitto. Helsinki. Sälkarin Kirjapaino Oy: Somero. Viitattu 12.9.2011.

http://www.ykliitto.fi/files/vammaistenoikeudet_kirjanen_net.pdf

LIITTEET

Liite 1. Kysely erityiskasvatuksen ja vammaistyön suuntautumisvaihtoehdon sosionomeille

(Kopioitu manuaalisesti sähköisestä Digium-ympäristöstä)

1. Sukupuoli

- ☐ mies
- ☐ nainen
- ☐ joku muu

2. Ikä

- ☐ alle 25
- ☐ 26-30
- ☐ 31-40
- ☐ 41-50
- ☐ yli 50

3. Kotikunta

(pudotusvalikko)

4. Viimeisin koulutus

- ☐ peruskoulu
- ☐ lukio
- ☐ ylioppilas
- ☐ ammattikoulu
- ☐ opistotason tutkinto
- ☐ ammattikorkeakoulututkinto
- ☐ alempi korkeakoulututkinto
- ☐ ylempi korkeakoulututkinto

5. Oletko tällä hetkellä

- ☐ työelämässä
- ☐ työelämässä, opiskelen työn ohella
- ☐ päätoiminen opiskelija
- ☐ vanhempainvapaalla
- ☐ työtön

6. Oliko ensimmäinen työpaikkasi sosionomiksi valmistumisen jälkeen

- ☐ vammaisalan työpaikka
- ☐ joku muu sosiaali- ja terveysalan työpaikka
- ☐ en ole ollut töissä
- ☐ joku muu, mikä _____

7. Kuinka kauan olet ollut töissä vammaisalalla sosionomiksi valmistumisen jälkeen?

- ☐ alle 12kk
☐ 1-2 vuotta
☐ 3-5 vuotta
☐ 6-12 vuotta
☐ en ole työskennellyt

8. Kuinka nopeasti sosionomiksi valmistumisen jälkeen sait vammaisalan töitä?

- ☐ minulla oli vammaisalan työpaikka ennen valmistumista
☐ alle 5 kk valmistumisen jälkeen
☐ 6-12 kk valmistumisen jälkeen
☐ yli 12 kk valmistumisen jälkeen
☐ en ole saanut vammaisalan töitä
☐ opiskelin lisää, mitä _____

9. Mitä koulutusta ensimmäisessä vammaisalan työpaikassasi sosionomiksi valmistumisen jälkeen vaadittiin?

- ☐ korkeakoulututkinto tai sitä vastaava opistoasteen tutkinto
☐ toisen asteen tutkinto
☐ en ole ollut töissä vammaisalalla
☐ joku muu, mikä _____

10. Oletko tällä hetkellä vammaisalan työtehtävissä?

- ☐ kyllä
☐ en

11. Tämän hetkinen työpaikkasi

- ☐ päiväkot
☐ koulu
☐ asumisyksikkö
☐ toimintakeskus
☐ sosiaalipalvelutoimisto
☐ asiakkaiden kotona tehtävä työ
☐ en ole töissä
☐ joku muu, mikä _____

12. Tämän hetkinen työnimikkeesi _____**13. Sosionomikoulutuksen antama eettinen osaaminen on riittävä työelämän vaatimuksiin nähden**

täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	en osaa sanoa	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä
()	()	()	()	()

14. Sosionomikoulutuksen antama asiakastyön osaaminen on riittävä työelämän vaatimuksiin nähden

täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	en osaa sanoa	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä
()	()	()	()	()

15. Sosionomikoulutuksen antama palvelujärjestelmäosaaminen on riittävä työelämän vaatimuksiin nähden

täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	en osaa sanoa	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä
()	()	()	()	()

16. Sosionomikoulutuksen antamat ilmaisulliset ja toiminnalliset ohjaustaidot ovat riittävät työelämän vaatimuksiin nähden

täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	en osaa sanoa	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä
()	()	()	()	()

17. Sosionomikoulutuksen antama hoitotyön osaaminen on riittävä työelämän vaatimuksiin nähden

täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	en osaa sanoa	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä
()	()	()	()	()

18. Sosionomikoulutuksen antama hallinnollinen osaaminen on riittävä työelämän vaatimuksiin nähden

täysin eri mieltä	jokseenkin eri mieltä	en osaa sanoa	jokseenkin samaa mieltä	täysin samaa mieltä
()	()	()	()	()

19. Mitä sosionomikoulutuksessa tulisi kehittää?

- ☐ eettistä osaamista
- ☐ asiakastyön osaamista
- ☐ palvelujärjestelmäosaamista
- ☐ ilmaisullisia ja toiminnallisia ohjaustaitoja
- ☐ hoitotyön osaamista
- ☐ hallinnollista osaamista ja lähijohtamista
- ☐ ei mitään
- ☐ jotain muuta, mitä _____

20. Sosionomikoulutuksen vahvuuksia ovat

21. Sosionomikoulutuksen kehittämistarpeita ovat

22. Vapaa sana

Liite 2. Sähköposti Helena Koskimiehen kontakteille

Hei!

Helena Koskimies (ent. Mehtäläinen) lupasi välittää tämän viestin Teille.

Olemme erityiskasvatuksen ja vammaistyön sosionomiopiskelijoita JAMKista ja teemme opinnäytetyötä suuntautumisvaihtoehtomme sosionomien työllistymisestä. Tarkoituksena on tehdä sähköinen kysely jo valmistuneille sosionomeille.

Haluaisimme etukäteen tiedustella halukkuuttanne vastata kyselyyn. Opinnäytetyömme yhtenä tavoitteena on kehittää koulutustamme, joten Teidän vastauksenne olisi erittäin arvokas. Nyt kysymmekin, saako Helena Koskimies luovuttaa sähköpostiosoitteenne meille, jotta voisimme lähettää linkin kyselyyn keväällä 2011?

Sähköpostiosoitettanne ei luonnollisesti anneta kenenkään muun käyttöön, ja varsinaiseen kyselyyn vastaaminen tapahtuu täysin anonyymisti.

Kiitoksia!

Talvisin terveisin,

Sanna Luiro ja Salla Manninen (p. 040 509 31 95, sanna.luiro.sso@jamk.fi)

Liite 3. Alustava saatekirje mahdollisille sähköpostin kautta löydettyille

Oletteko Te Jyväskylän ammattikorkeakoulusta valmistunut erityiskasvatuksen ja vammaistyön suuntautumisvaihtoehdon sosionomi?

Olemme erityiskasvatuksen ja vammaistyön sosionomiopiskelijoita Jyväskylän ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötä suuntautumisvaihtoehtomme sosionomien työllistymisestä. Tarkoituksena on tehdä sähköinen kysely jo valmistuneille sosionomeille. Opinnäytetyömme päämääränä on kartoittaa sitä, kuinka hyvin koulutuksemme vastaa työelämän haasteisiin. Tavoitteenamme on myös koulutuksen kehittäminen, joten Teidän vastauksenne olisi erittäin arvokas ja toivottu.

Haluaisimme etukäteen tiedustella halukkuuttanne vastata kyselyyn. Linkki kyselyyn lähetetään sähköpostitse keväällä 2011. Sähköpostiosoitettanne ei luonnollisesti anneta kenenkään muun käyttöön ja varsinaiseen kyselyyn vastaaminen tapahtuu täysin anonymisti. Mikäli olette etsimämme henkilö, pyytäisimme Teitä kuittaamaan tämän viestin esimerkiksi lyhyellä vastauksella. Jos ette tunnista itseänne tästä, pahoitlemme häiriötä.

Kiitoksia jo etukäteen!

Yhteistyöterveisin,

Sanna Luiro ja Salla Manninen

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelma, sosionomi (AMK)

(Lisätietoja voi tarvittaessa kysyä puh. 040 509 31 95, sanna.luiro.sso@jamk.fi)

Liite 4. Alustava saatekirje mahdollisille Facebookin kautta löydetyille

Oletteko etsimämme Jyväskylän ammattikorkeakoulusta valmistunut erityiskasvatuksen ja vammaistyön suuntautumisvaihtoehdon sosionomi?

Olemme erityiskasvatuksen ja vammaistyön sosionomiopiskelijoita Jyväskylän ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötä suuntautumisvaihtoehtomme sosionomien työllistymisestä. Tarkoituksena on tehdä sähköinen kysely jo valmistuneille sosionomeille. Opinnäytetyömme päämääränä on kartoittaa sitä, kuinka hyvin koulutuksemme vastaa työelämän haasteisiin. Tavoitteenamme on myös koulutuksen kehittäminen, joten Teidän vastauksenne olisi erittäin arvokas ja toivottu.

Haluaisimme etukäteen tiedustella halukkuuttanne vastata kyselyyn. Linkki kyselyyn lähetetään sähköpostitse tai Facebookin kautta yksityisviestillä keväällä 2011. Mitään tietojanne ei luonnollisesti anneta kenenkään muun käyttöön ja varsinaiseen kyselyyn vastaaminen tapahtuu täysin anonyymisti. Mikäli olette etsimämme henkilö, pyytäisimme Teitä kuittaamaan tämän viestin (ja mikäli haluatte linkin kyselyyn sähköpostiinne, liittääkää mukaan toimiva sähköpostiosoite). Jos ette tunnista itseänne tästä viestistä, pahoittelemme häiriötä.

Kiitoksia jo etukäteen!

Yhteistyöterveisin,

Sanna Luiro ja Salla Manninen

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelma, sosionomi (AMK)

(Lisätietoja voi tarvittaessa kysyä sanna.luiro.sso@jamk.fi)